
Programes de promoció de la salut en centres d'educació primària i secundària de la ciutat de Barcelona

Avaluació del curs 2016-17

Coordinació de l'informe:

María Salvador

Redacció:

Andrea Bastida, Soraya Martínez, María Salvador, Olga Juárez, Lucía Artazcoz

AGRAÏMENTS:

Al centres d'educació primària i secundària de la ciutat que any rere any incorporen la promoció de la salut d'infants i joves dins les seves tasques (veure Annex 1). Aquest informe ha estat possible gràcies a aquell professorat de primària i secundària, i l'alumnat que a més de desenvolupar el programa al llarg del curs 2016-17, van omplir i retornar el full d'avaluació, eina clau per la millora de les intervencions.

A tot l'equip de professionals del SESAC, sense cadascuna d'elles aquests programes no serien possibles.

Barcelona, Abril 2017

Cita recomanada:

Salvador, M., Bastida, A., Martínez, S., N., Juárez, O., Artazcoz, L. Programes de promoció de la salut en centres d'educació primària i secundària de Barcelona. Avaluació del curs 2016-2017. Barcelona: Agència de Salut Pública de Barcelona; 2018.

Disponible en:

www.aspb.cat

Índex

Resum executiu.....	1
Introducció	4
Metodologia	5
‘Creixem sans’	6
‘Creixem més sans’	15
‘Pase.bcn’	19
‘Classe sense fum’	28
‘CANVIS’	30
‘Sobre canyes i petes’	39
‘Parlem-ne; no et tallis!’	47
Adaptacions Programes	58
Estratègia ‘Fem Salut!’	62
Conclusions	66
Recomanacions	67
Annex 1	68

Índex Figures

Figura 1. Evolució del percentatge d'alumnat de 4t de Primària que participa al programa 'Creixem sans'	7
Figura 2. Percentatge de centres inscrits al programa 'Creixem sans' del total de centres segons districtes. Curs 2016-17	8
Figura 3. Percentatge d'assistència del professorat a la formació sobre el programa 'Creixem sans' i 'Creixem més sans'. Curs 2016-17	9
Figura 4 Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'Creixem sans'. Curs 2016-17	10
Figura 5. Valoració del professorat del programa 'Creixem sans'. Curs 2016-17....	11
Figura 6. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'Creixem més sans'. Curs 2016-17.	17
Figura 7. Valoració del professorat del programa 'Creixem més sans'. Curs 2016-17.	18
Figura 8. Evolució del percentatge d'alumnat de primer d' ESO que participa al programa 'Pase.bcn'	20
Figura 9. Distribució del percentatge de centres inscrits al programa 'Pase.bcn' segons districtes. Curs 2016-17	20
Figura 10. Percentatge d'assistència del professorat a la formació sobre el programa 'Pase.bcn'. Curs 2016-17	22
Figura 11. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'Pase.bcn'. Curs 2016-17	23
Figura 12. Valoració del professorat del programa 'Pase.bcn'. Curs 2016-17	24
Figura 13. Evolució del percentatge d'alumnes que participen al programa 'Classe sense fum'.	29
Figura 14. Evolució del percentatge d'alumnes de segon d'ESO que participen al programa 'CANVIS'	31
Figura 15. Distribució del percentatge de centres inscrits al programa 'CANVIS' segons districtes. Curs 2016-17	32
Figura 16. Percentatge d'assistència del professorat a la formació sobre el programa 'CANVIS'. Curs 2016-17	33

Figura 17. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'CANVIS'. Curs 2016-17.....	34
Figura 18. Valoració del professorat del programa 'CANVIS'. Curs 2016-17	35
Figura 19. Evolució del percentatge d'alumnes de tercer d' ESO que participen al programa 'Sobre canyes i petes'	40
Figura 20. Distribució del percentatge de centres inscrits al programa 'Sobre canyes i petes' segons districtes. Curs 2016-17.....	40
Figura 21. Percentatge d'assistència del professorat a la formació sobre el programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2016-17.....	42
Figura 22. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2016-17.....	42
Figura 23. Valoració del professorat del programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2016-17.	43
Figura 24. Evolució del percentatge d'alumnat que participen al programa 'Parlem-ne; no et tallis!'	48
Figura 25. Distribució del percentatge de centres inscrits al programa 'Parlem-ne; no et tallis!' segons districtes. Curs 2016-17.	49
Figura 26. Percentatge d'assistència del professorat a la formació sobre el programa 'Parlem-ne; no et tallis!'. Curs 2016-17	50
Figura 27. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats de l'itinerari 1 del 'Parlem-ne; no et tallis!'. Curs 2016-17.....	51
Figura 28. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats de l'itinerari 2 del 'Parlem-ne; no et tallis!'. Curs 2016-17.....	52
Figura 29. Valoració del professorat del programa 'Parlem-ne; no et tallis!'. Curs 2016-17	53
Figura 30. Valoració per part de l'alumnat de les activitats realitzades (percentatge d'alumnes que van fer una valoració com a "molt o força"). 'Parlem-ne; no et tallis!'. Curs 2016-17.....	57
Figura 31. Evolució de la cobertura de l'alumnat, aules i centres escolars al Programa 'Parlem-ne; no et tallis!' al districte de Sant Martí.....	60

Figura 32. Inscripció a programes de l'ASPB dels centres inscrits al 'Fem Salut'.	
Curs 2016-17	63
Figura 33. Àrees que s'han treballat als centres educatius inscrits al 'Fem salut'.	
Curs 2016-17	64

Índex Taules

Taula 1. Aspectes que més han agradat. Valoració dels mestres. Programa 'Creixem sans'. Curs 2016-17.....	13
Taula 2. Aspectes que menys han agradat. Valoració dels mestres. Programa 'Creixem sans'. Curs 2016-17.....	14
Taula 3. Aspectes que més han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Pase.bcn'. Curs 2016-17	26
Taula 4. Aspectes que menys han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Pase.bcn'. Curs 2016-17	27
Taula 5. Aspectes que més han agradat. Valoració del professorat. Programa 'CANVIS'. Curs 2016-17.....	37
Taula 6. Aspectes que menys han agradat. Valoració del professorat. Programa 'CANVIS'. Curs 2016-17.....	38
Taula 7. Aspectes que més han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2016-17	45
Taula 8. Aspectes que menys han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2016-17	46
Taula 9. Aspectes que més han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Parlem-ne; no et tallis!'. Curs 2016-17.....	55
Taula 10. Aspectes que menys han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Parlem-ne; no et tallis!'. Curs 2016-17.....	56

Resum executiu

Introducció

Els programes de promoció de la salut i de prevenció de conductes de risc en població escolar que ofereix l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB) estan encaminats a afavorir el desenvolupament d'hàbits saludables. Els programes aborden la promoció d'hàbits alimentaris saludables i activitat física ('Creixem sans', 'Creixem més sans' i 'CANVIS'), la prevenció del consum de substàncies additives ('Pase.bcn', 'Classe sense fum' i 'Sobre canyes i petes'), i la prevenció de l'embaràs adolescent i les Infeccions de Transmissió Sexual ('Parlem-ne; no et tallis!'). Als centres escolars també se'ls proposa l'elaboració d'un pla d'escola de promoció de la salut, anomenat 'Fem Salut!'. Actualment s'estan incorporant adaptacions dels programes en aquells contextos socioeconòmics més desfavorits de la ciutat, en aquest cas, a barris prioritzats pel Programa Salut als Barris de Barcelona, a fi de contribuir a la disminució de les desigualtats en salut al jovent d'aquests territoris.

En aquest informe s'avalua el procés d'implementació d'aquests programes durant el curs 2016-2017.

Metodologia

L'avaluació es realitza a través de dues fonts principalment: les dades d'inscripció de les escoles, i les dades de les enquestes de valoració omplertes a finals del curs escolar pel professorat que ha implementat el programa. Amb les dades d'inscripció s'analitza la cobertura d'escoles, d'aules i d'alumnat i la distribució territorial; amb les dades de les valoracions s'analitza la formació, la implementació, la satisfacció i s'identifiquen punts febles, forts dels programes. A més, s'extreu informació d'assistència i de satisfacció recollides en les sessions de formació i l'enquesta de valoració de l'estratègia 'Fem salut!', enviada al finalitzar el curs escolar.

Resultats

Al llarg del curs acadèmic 2016-2017 a la ciutat de Barcelona, la cobertura dels programes de secundària ha augmentat al programa de prevenció de l'embaràs adolescent i les Infeccions de Transmissió Sexual, així com al programa de promoció d'hàbits alimentaris saludables i activitat física, i s'ha mantingut estable als programes preventius del consum substàncies addictives. Pel que fa als programes de promoció d'hàbits alimentaris saludables i activitat física de primària, el de 4t. ha disminuït lleugerament la cobertura, si bé el de 6è. l'ha augmentada. El programa 'CANVIS' continua sent el programa amb major cobertura, 36% de centres i 44% d'alumnat de 2n d'ESO de Barcelona.

Els districtes de Ciutat Vella, Nou Barris i Horta-Guinardó han obtingut globalment les cobertures d'inscripció més altes. Per contra, Sant Martí ha obtingut les més baixes, excepte pels programes de primària i 'Parlem-ne; no et tallis!'. La cobertura dels programes a les escoles de barris prioritzats pel Programa Salut als Barris de Barcelona va ser més alta que als barris no prioritzats. El cas més destacat va ser el programa 'Parlem-ne; no et tallis!', en el que es van desenvolupar majoritàriament les adaptacions, amb cobertures del 60% a barris prioritzats i del 28% a no prioritzats.

Respecte a la formació del professorat, al voltant d'un 53% ha fet la formació oferta per l'ASPB aquest any o en edicions anteriors, un 28% no va fer la formació per què ja havia aplicat el programa i destaca que entre un 19% del professorat ni ha fet la formació, ni té experiència prèvia en la implementació del programa.

La implementació dels programes en molts casos no es va fer conforme es recomana des de l'ASPB, i especialment va baixar l'aplicació de les últimes unitats a tots els programes.

En una escala de 0 (rebuig total) a 10 (totalment satisfactori), les valoracions de l'interès, la comprensió dels continguts per part de l'alumnat, el seu grau de participació, la idoneïtat del programa (amb relació a l'edat de l'alumnat), el contingut educatiu del programa i la satisfacció global es van trobar entre un 7 i un 8 a tots els programes.

Per últim, els aspectes que més han agradat al professorat van ser la preparació, adequació dels materials proposats, i la participació, motivació i reflexió per part de l'alumnat. Entre els que menys, destaquen la extensió i densitat dels materials, la falta de audiovisuals i d'actualització d'alguns programes.

Conclusions i recomanacions

S'observa que globalment es manté estable la cobertura als programes amb una desigual distribució territorial, sent les cobertures més altes als barris prioritzats pel Programa Salut als Barris de Barcelona.

Les valoracions del professorat amb els programes implementats són força bones, no obstant això, es constata una falta d'implementació dels programes a mesura que avança el nombre d'unitats.

Es recomana augmentar l'assistència del professorat a la formació oferta i l'actualització d'alguns dels programes i dels audiovisuals.

Introducció

L'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB) ofereix programes de promoció de la salut a l'escola per al desenvolupament d'hàbits saludables. Els programes són implementats pel professorat amb el suport de material didàctic, assessorament i formació prèvia per part de les professionals del Servei de Salut Comunitària (SE-SAC) de l'ASPB, comptant amb elles com a referents de proximitat.

Per temes abordats pels diferents programes i el curs al que s'adrecen són:

- Promoció d'hàbits alimentaris saludables i activitat física:
 - o 'Creixem sans' adreçat a l'alumnat de 4t curs d'Educació Primària
 - o 'Creixem més sans' adreçat a l'alumnat de 6è curs d'Educació Primària
 - o 'CANVIS' adreçat a l'alumnat de 2n curs d'Educació Secundària
- Prevenció del consum de substàncies addictives:
 - o 'Pase.bcn' adreçat a l'alumnat de 1r curs d'Educació Secundària
 - o 'Classe sense fum' adreçat a l'alumnat de 1r i 2n curs d'Educació Secundària
 - o 'Sobre canyes i petes' adreçat a l'alumnat de 3r curs d'Educació Secundària
- Prevenció de l'embaràs adolescent i les Infeccions de Transmissió Sexual o 'Parlem-ne; no et tallis!' adreçat a l'alumnat a partir de 3r curs d'Educació Secundària

També es proposa als centres l'elaboració d'un pla d'escola de promoció de la salut, anomenat 'Fem Salut!'.

En aquest informe s'ha inclòs a l'anàlisi territorial de les cobertures, a més de la distribució per districtes, la distribució segons barris prioritzats o no al Programa Barcelona Salut als Barris. Actualment des de l'ASPB, es fa una aposta per incentivar la implementació dels Programes de Promoció de la Salut a l'Escola en aquests

barris prioritzats a fi de contribuir a la reducció de les desigualtats en salut existents. En aquest sentit, també es presenten les adaptacions dels programes que s'estan fent especialment en aquest territoris desfavorits per aconseguir una millor adequació als diversos contextos socioeconòmics i culturals.

L'objectiu d'aquest informe és avaluar el procés d'implementació d'aquests programes durant el curs 2016-2017.

Metodologia

Les dades utilitzades per fer aquest informe provenen de quatre fonts:

- Dades de cobertura dels programes recollides a través de la inscripció de les escoles al començament del curs escolar
- Dades d'assistència i de satisfacció recollides en les sessions de formació
- Enquesta valoració del professorat, i en el cas del 'Parlem-ne; no et tallis', també de l'alumnat, enviada al finalitzar el curs escolar
- Enquesta valoració de l'estratègia 'Fem salut!', enviada al finalitzar el curs escolar

La metodologia emprada es basa en:

- Un anàlisi quantitatiu de freqüències per tal d'analitzar la cobertura d'escoles, d'aules, d'alumnat participant, evolució i la distribució territorial, la formació rebuda, la implementació i la satisfacció amb el programa. Per analitzar la implementació de cada unitat s'ha considerat un mínim de 40 minuts dedicats per cada sessió.
- Un anàlisi qualitatiu per identificar els punts febles, forts i els aspectes d'aplicació dels programes.

‘Creixem sans’

Breu descripció

‘Creixem sans’ és un programa de prevenció de l’obesitat infantil adreçat a l’alumnat de 4t curs d’Educació Primària.

Els objectius són:

- Adonar-se que el pes i l’alçada són una expressió clara del creixement.
- Practicar hàbits d’higiene de l’alimentació.
- Conèixer els diferents grups d’aliments, els nutrients i les seves funcions.
- Millorar els hàbits saludables d’activitat, descans i alimentació.

Consta de nou unitats dividides en tres mòduls de treball: ‘Creixement: pes i alçada i valoració de la imatge corporal’ (amb dues unitats), ‘Alimentació i nutrició’ (amb cinc unitats) i ‘Activitat física i descans’ (amb dues unitats). El programa es complementa amb un taller opcional per famílies on es treballen temes d’alimentació i activitat física en família.

Resultats

1.Cobertura

1.1 Escoles, aules i alumnat

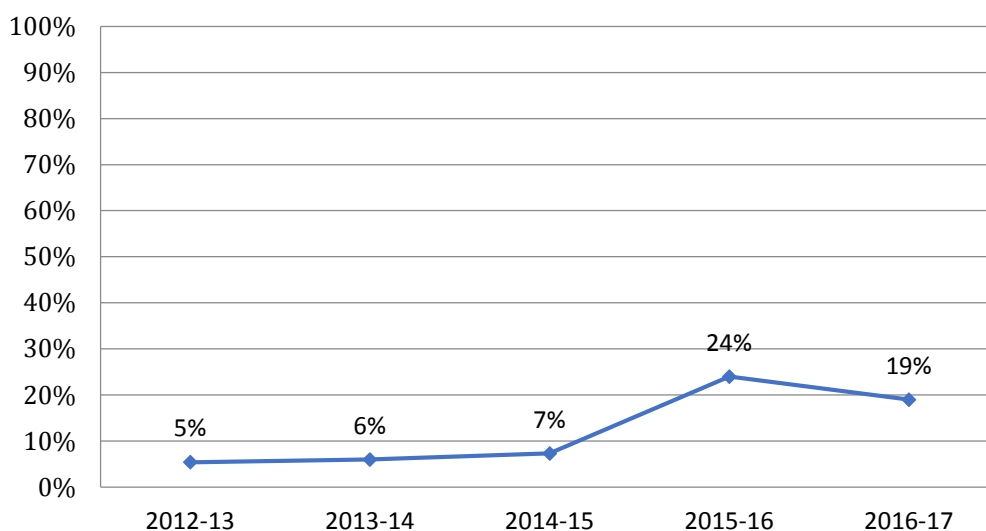
Al llarg del curs 2016-17 van participar 72 centres escolars (21% del total de Centres d’Educació Primària de Barcelona), en 108 aules i 2.479 alumnes (19% de l’alumnat de 4t curs d’educació primària de Barcelona).

1.2 Evolució de la cobertura alumnat

El programa ‘Creixem sans’ va ser dissenyat entre 2011 i 2012, període en el què es va aplicar només en el grup d’escoles que van participar en la fase pilot. El curs 2012-13 va ser el primer en el què es va oferir a totes les escoles de la ciutat de

Barcelona. Al curs 2015-16 les inscripcions van experimentar un gran augment respecte el curs anterior (2014-15) passant d'un 7% a un 24% respectivament, durant el curs 2016-17 ha disminuït a 19% l'alumnat de 4t de primària de Barcelona va realitzar el programa, tal i com es mostra a la Figura 1.

Figura 1. Evolució del percentatge d'alumnat de 4t de Primària que participa al programa 'Creixem sans'.

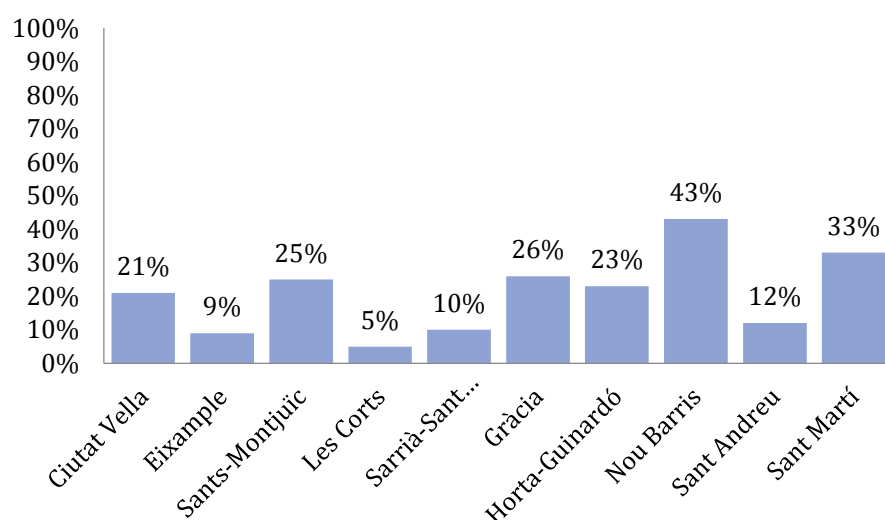

Font: Registre d'inscripcions a programes

1.3 Distribució territorial

La distribució territorial de la cobertura de centres inscrits, com es mostra a la Figura 2, va ser desigual amb un rang que oscil·lava entre el 43% a Nou Barris a un 5% a Les Corts. Dels centres escolars d'Educació Primària que pertanyen als barris prioritzats pel Programa Barcelona Salut als Barris, 25 es van inscriure al programa, el que suposa el 33% dels centres d'aquests barris, molt superior al percentatge dels centres inscrits als barris no prioritzats (18%).

Figura 2. Percentatge de centres inscrits al programa 'Creixem Sans' del total de centres segons districtes. Curs 2016-17.

Font: Registre d'inscripcions a programes, curs 2016-17.

2. Valoració programa

La taxa de resposta del professorat a l'enquesta de valoració va ser del 73% (n=79), el que suposa 55 escoles i 1754 infants.

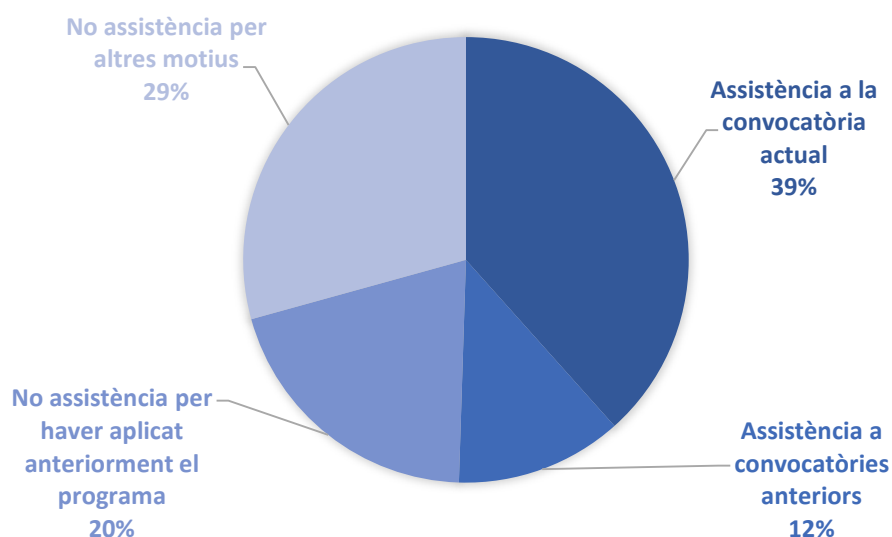
2.1 Formació

La formació prèvia dirigida a habilitar i assessorar al professorat en l'aplicació d'aquest programa a l'aula es fa conjuntament amb la del programa "Creixem més sans". Durant el mes de setembre de 2016 es van impartir dues edicions d'un taller de quatre hores i van assistir-hi un total de 23 docents. Tot el professorat assistent va considerar la formació molt o força interessant, útil i clara. En una escala de 0 a 10, la puntuació mitjana de satisfacció global amb la formació va ser de 9 i l'atenció rebuda de 8,3.

A la Figura 3 es presenta l'assistència a la formació prèvia a la implantació del programa segons l'enquesta de valoració, on es pot veure com quasi la meitat del professorat va assistir a la convocatòria actual. La satisfacció amb la formació

rebuda un cop aplicat el programa va ser de 8,2.

Figura 3. Percentatge d'assistència del professorat a la formació sobre el programa "Creixem sans" i "Creixem mes sans". Curs 2016-17.

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17.

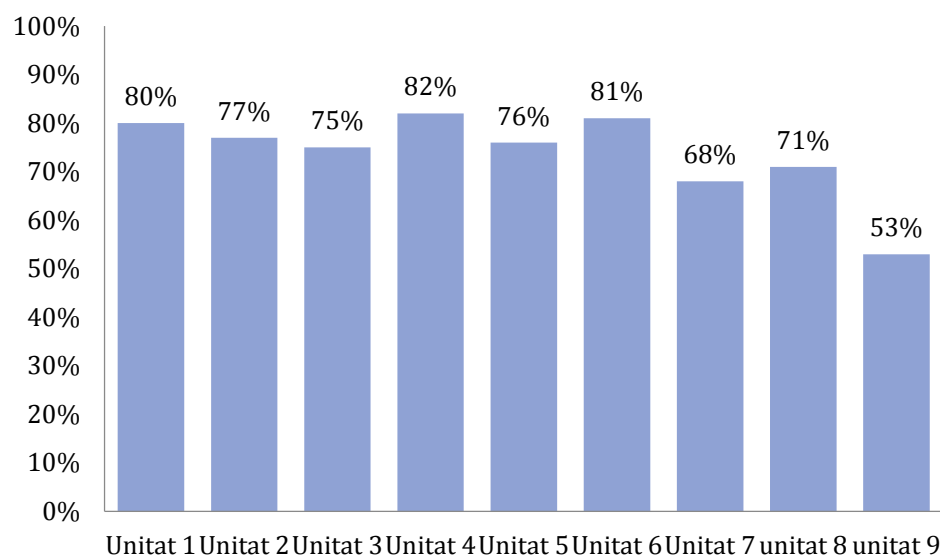
2.2 Implementació

El programa 'Creixem sans' té nou unitats dividides en tres blocs. A la Figura 4 es presenta el percentatge d'aules on es van aplicar cadascuna de les unitats que formen el programa 'Creixem sans'. Les unitats amb compliment més baix són les últimes, la unitat 7 amb un 68%, i el mòdul d'activitat física i descans (unitats 8 i 9 amb compliment del 71% i 53%, respectivament).

El programa es va desenvolupar majoritàriament a l'espai de Tutoria (67%) i en segon lloc durant les hores de Ciències Naturals (19%). La mitjana de temps de dedicació al programa va ser de 9,2 hores.

En els tallers familiars d'aquest curs han participat un total de 20 escoles amb un total de 24 tallers, un d'ells d'educació amb necessitats especials. En total 314 famílies van participar al taller, es a dir, una mitja de 14 famílies per taller. El 94% de les famílies van valorar com bé o molt bé la claredat i utilitat del taller, el 95% troba bé o molt bé la participació de famílies i infants, el 98% troba bé o molt bé la dinamització de les talleristes i el 96% troba bé o molt bé els materials utilitzats.

Figura 4 Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'Creixem Sans'. Curs 2016-17

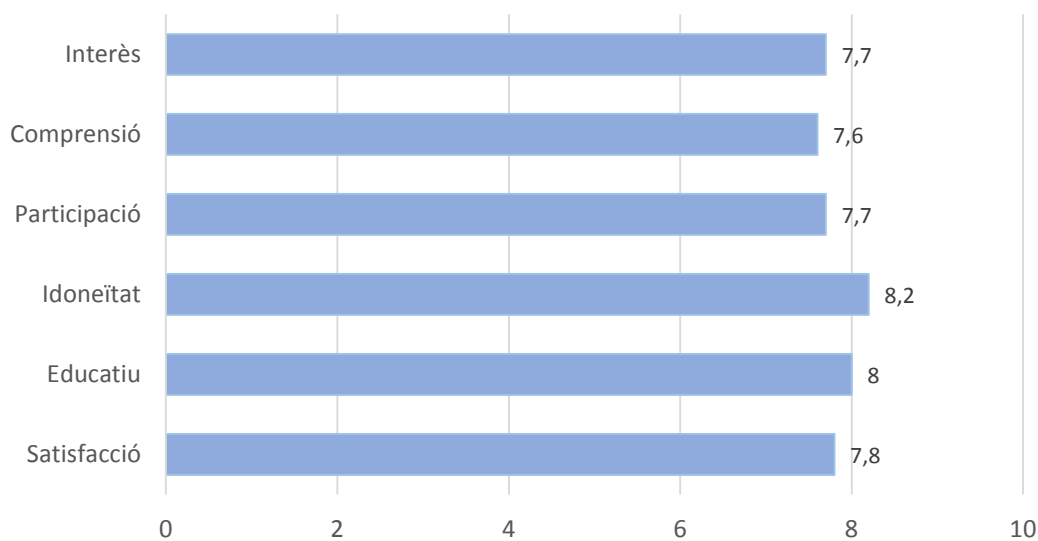

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17.

2.3 Satisfacció

A la Figura 5 es poden veure les valoracions del professorat que ha impartit el programa en una escala de 0 (rebuig total) a 10 (totalment satisfactori), i globalment van rebre puntuacions altes, al voltant del 8. La comprensió dels continguts per part de l'alumnat va obtenir la menor puntuació amb un 7,6, i la idoneïtat del programa (en relació a l'edat de l'alumnat) la major amb un 8,2. La satisfacció global pel programa va ser del 7,8. El 85% del professorat va declarar que tornaria a implementar el programa. El motiu més assenyalat per no tornar a fer-ho és que ja es treballen projectes interdisciplinaris de salut.

Figura 5. Valoració del professorat del programa 'Creixem Sans'. Curs 2016-17.

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17.

2.4 Aspectes millor i pitjor valorats

A la Taula 1 i a la Taula 2 es mostren els aspectes que més i els que menys van agradar al professorat, recollits mitjançant preguntes obertes a l'enquesta de valoració. S'han classificat en diverses categories tots els comentaris del professorat (primera columna), s'han comptabilitzat el nombre total de comentaris corresponents a cada categoria (segona columna) i s'ha fet una transcripció literal d'alguns dels comentaris més significatius i que representen l'opinió més freqüentment manifestada pel professorat (tercera columna).

Referent als aspectes que més van agradar s'han dividit en quatre categories que són les següents: unitats o activitats concretes, materials i organització, contingut/temes del programa, i implicació de les famílies. L'aspecte més valorat han estat les activitats o unitats didàctiques proposades. Seguidament es va destacar la sistematització i l'organització del material. Així mateix, es va destacar la implicació de les famílies, tant als tallers familiars, com en el treball a desenvolupar a casa.

D'altra banda, els aspectes que menys van agradar s'han dividit en cinc categories que són les següents: implicació de les famílies, adequació del material, manca de temps, falta d'informació, i activitats concretes. Els aspectes que destaquen com a pitjors fan referència a l'escassa participació de les famílies i la dificultat de treballar amb elles. Pel que fa als materials hi ha hagut queixes com la manca d'adaptacions per l'alumnat amb diversitat funcional. Per últim, destacar la falta de temps per implementar el programa.

Taula 1. Aspectes que més han agradat. Valoració dels mestres. Programa 'Creixem sans'. Curs 2016-17.

Categoria	Nombre total de valoracions	Exemples representatius (frases textuais)
Unitats o activitats concretes	21	"M'han agradat força les activitats inicials: s'havien de mesurar, pesar i portar fotografies de casa per tal de veure com anaven creixent." "Els jocs interactius i la piràmide alimentària" "El nostre creixement. Els nens van portar fotos de l'evolució que han fet des de que van néixer fins l'edat que tenen ara. Ho van exposar a classe i van penjar les seves fotos a les finestres. Es van sentir protagonistes i els hi va agradar molt."
Materials i organització	14	"La claredat dels materials." "Les activitats del quadernet de l'alumne són adequades." "El material és molt fàcil de treballar i molt entenedor pels alumnes"
Continguts/temes del programa	13	"Que són temes molt propers a l'alumnat" "Els continguts que el programa permet treballar, els considero molt importants pels alumnes d'aquestes edats." "Observar com els alumnes es fan conscients del seu creixement i de la importància de cuidar-se."
Implicació de les famílies	12	"El fet de poder compartir una estona d'escola pares, mares i fills i filles." "El taller amb les famílies. I les activitats que les famílies havien de fer a casa amb els nens." "La relació del nens amb els pares per aprendre a menjar sa."

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17

Taula 2. Aspectes que menys han agradat. Valoració dels mestres. Programa 'Creixem sans'. Curs 2016-17.

Categoria	Nombre total de valoracions	Exemples representatius (frases textuais)
Implicació de les famílies	14	“Quan he vist que moltes famílies no feien ""els deures""” “Les famílies no es van vincular gaire amb el projecte. La trobada que es fa al final del projecte no es va poder fer per manca de voluntat d'assistir”
Adequació del material	13	“Som una escola d'educació especial, i el dossier no s'adapta a la tipologia d'alumnat que tenim. He fet servir molt poca cosa.” “El material (quadernet) tot i ser força visual es gairebé difícil d'aplicar amb els nostres alumnes.”
Manca de temps	7	“El poc temps que he tingut per poder desenvolupar-ho correctament”
Falta d'informació	5	“Manca d'informació d'alguns continguts. Hem hagut de buscar-la pel nostre compte.” “Potser caldria més formació i poder estar presents els mestres quan fan el taller amb els pars.”
Unitats o activitats concretes	4	“La unitat 4 i 5, era molt tècnic i estava poc explicat.” “Temes de pes i alçades en una edat molt delicada.” “Alguns dels temes com el grups dels aliments, la digestió, la piràmide alimentària i la funció del grups d'aliments ja ho havíem treballat prèviament a classe els nens demanaven per que ho tornàvem a repetir.”

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17

‘Creixem més sans’

Breu descripció

‘Creixem més sans’ és un programa per millorar les actituds i habilitats en relació a l’alimentació, la nutrició, i a l’activitat física. Aquest programa s’implementa a 6è d’educació primària, idealment amb l’alumnat que hagués participat prèviament al programa ‘Creixem sans’ implementat a 4t curs d’educació primària.

Els objectius són:

- Reforçar els efectes aconseguits amb la intervenció del programa ‘Creixem sans’.
- Promoure el desenvolupament d’una intervenció preventiva amb múltiples components (individual, escolar i comunitari) referida al sobrepès i l’obesitat entre escolars d’11 a 12 anys d’edat a fi de millorar l’alimentació, augmentar l’activitat física i les hores de son, i reduir les hores passades davant d’una pantalla.

El programa consta de tres mòduls de treball: per a tutors i tutores (amb dues unitats sobre alimentació); per al professorat d’educació física (amb una unitat dedicada a l’exercici físic i lleure saludable); i per a famílies (amb un taller per millorar l’alimentació i l’exercici físic dintre de la salut familiar).

Resultats

1.Cobertura

1.1 Escoles, aules i alumnat

Al llarg del curs 2016-17 van participar 31 centres escolars, el que suposa el 9% del Centres d’Educació Primària de la ciutat de Barcelona i van participar 42 aules amb un total de 1015 alumnes, es a dir, un 8% de l’alumnat de 6è de Primària de Barcelona ciutat.

1.2 Evolució de la cobertura

Fins al curs 2014-15, el primers alumnes participants al 'Creixem sans' a 4rt de primària no van arribar a 6è de primària. De 8 inscripcions al curs 2014-15 s'ha augmentat a 42 al curs 2016-17.

1.3 Distribució territorial

El nombre total d'inscripcions fa molt difícil analitzar les dades segons territori. No obstant això, es pot esmentar que els districtes on més escoles s'han inscrit van ser Sant Martí amb 8 centres, i Nou Barris i Sant Martí amb 6 centres cadascú. La cobertura de centres inscrits als barris prioritzats pel programa Barcelona Salut als Barris, va ser del 21% i del 6% als barris no prioritzats.

2. *Valoració programa*

La taxa de resposta del professorat a l'enquesta de valoració va ser del 64% (n=27), 22 escoles i un total de 688 alumnes.

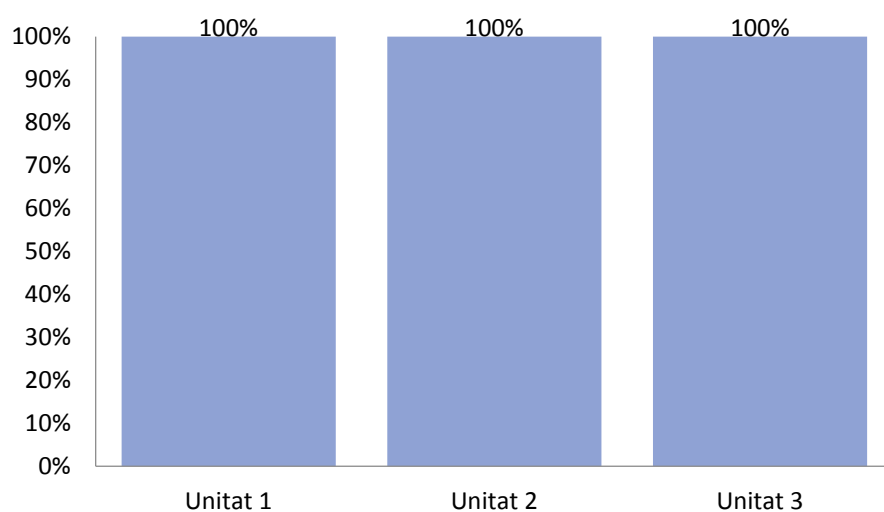
2.1 Formació

La formació prèvia per habilitar i assessorar al professorat en l'aplicació del programa es va desenvolupar conjuntament amb el programa 'Creixem sans', i les dades s'han presentat globalment en el apartat d'aquell programa (veure pàgina 14).

2.2 Implementació

La implementació de les tres unitats va ser del 100% cada una, tal com es mostra a la Figura 6. El 70% del professorat participant va desenvolupar el programa durant l'espai de tutoria. La mitjana de temps de dedicació dels mestres al programa va ser de 4.2 hores, superior doncs al temps requerit de 3 hores. El taller destinat a les famílies és va realitzar en 20 escoles.

Figura 6. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'Creixem més sans'. Curs 2016-17.

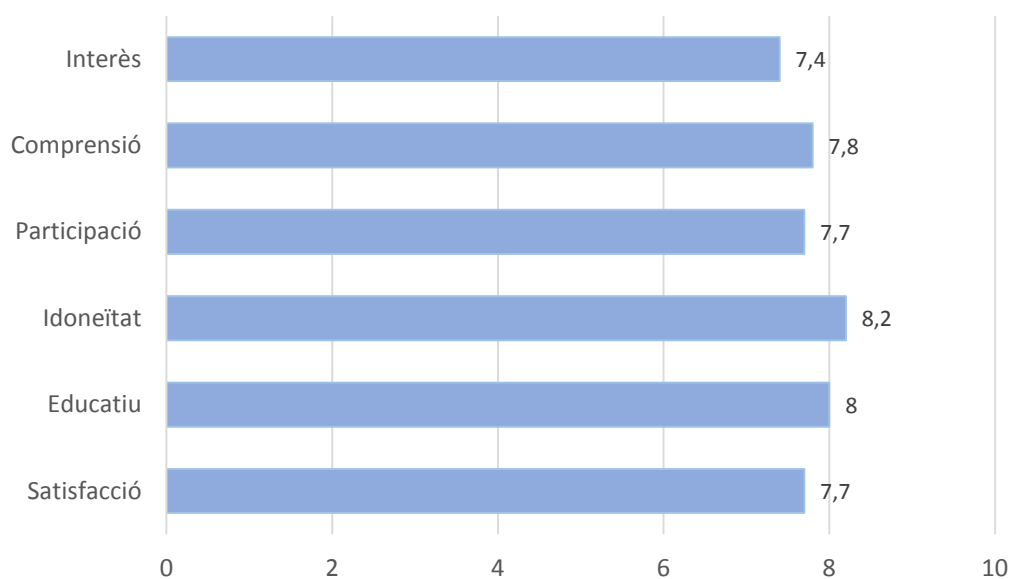

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17.

2.3 Satisfacció

El professorat va valorar, en una escala de 0 a 10, molt positivament el programa amb puntuacions entre 7 i 8. Destaca la idoneïtat del programa (en relació a la edat de l'alumnat) amb una puntuació de 8,2 (Figura 7). La satisfacció global pel programa va ser de 7,7, el 85% del professorat va declarar que tornaria a fer el programa.

Figura 7. Valoració del professorat del programa 'Creixem més Sans'. Curs 2016-17.

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17.

2.4 Aspectes millor i pitjor valorats

En relació als aspectes valorats positivament pel professorat, van destacar les activitats realitzades durant el programa i el fet de fer reflexionar i conscienciar a l'alumnat sobre la importància de l'alimentació.

D'altra banda, com aspectes negatius van indicar el fet de que es tracta d'una temàtica que ja ha sigut tractada anteriorment a classe, i la manca de temps per poder realitzar tot el programa.

'Pase.bcn'

Breu descripció

El 'Pase. bcn' és un programa de prevenció del consum de substàncies addictives, centrat en el tabac i alcohol, indicat per escolars de 1r curs d'ESO.

Els objectius generals d'aquest programa són:

- Reduir la freqüència del tabaquisme de les persones fumadores habituals.
- Evitar el consum abusiu de begudes alcohòliques.
- Reforçar les actituds contràries al consum de substàncies addictives.

Consta de sis sessions a l'aula impartides en una hora aproximadament cadascuna. Encara que la venda de tabac i alcohol és prohibida a menors, aquestes dues substàncies addictives són les més consumides en aquesta etapa de la vida i també, en general, per part de tota la societat.

Resultats

1.Cobertura

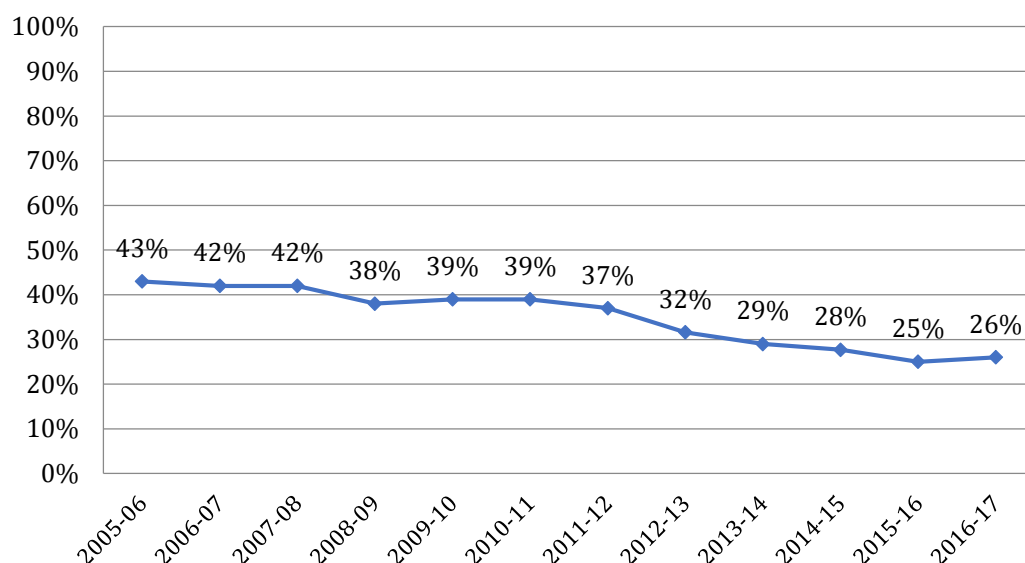
1.1 Escoles, aules i alumnat

Al llarg del curs 2016-17 van participar al programa 'Pase.bcn' 56 centres escolars que representen el 25% dels centres d'ESO que hi ha a la ciutat de Barcelona. La intervenció va arribar a 3.448 escolars, que suposen el 26% dels alumnes de 1r curs d' ESO de la ciutat.

1.2 Evolució de la cobertura

A la Figura 8 s'il·lustra l'evolució de la cobertura al llarg dels últims anys, que si bé ha anat disminuint des del curs 2008-09, aquest decrement s'ha estabilitzat en els darrers anys.

Figura 8. Evolució del percentatge d'alumnat de primer d' ESO que participa al programa 'Pase.bcn'

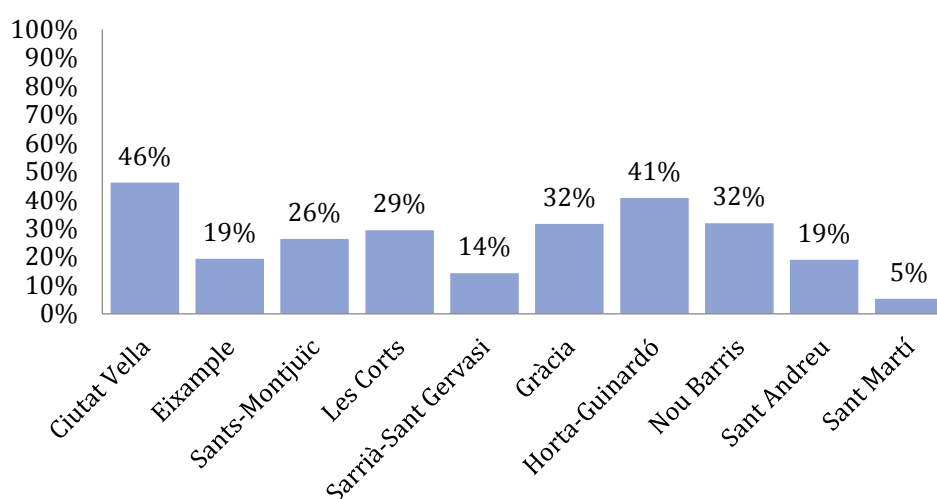

Font: Registre d'inscripcions a programes.

1.3 Distribució territorial

La participació en el programa depenent del districte, oscil·la entre un 5% que es va donar a Sant Martí, fins el 46% en el districte de Ciutat Vella (Figura 9).

Figura 9. Distribució del percentatge de centres inscrits al programa 'Pase.bcn' segons districtes. Curs 2016-17.

Font: Registre d'inscripcions a programes, curs 2016-17.

Per barris, 17 dels centres escolars que pertanyen als barris prioritzats pel Programa Barcelona Salut als Barris, es van inscriure al programa, el que suposa el 36% dels centres d'aquests barris, mentre que als barris no prioritzats es van inscriure 39 centres (22%).

2. Valoració programa

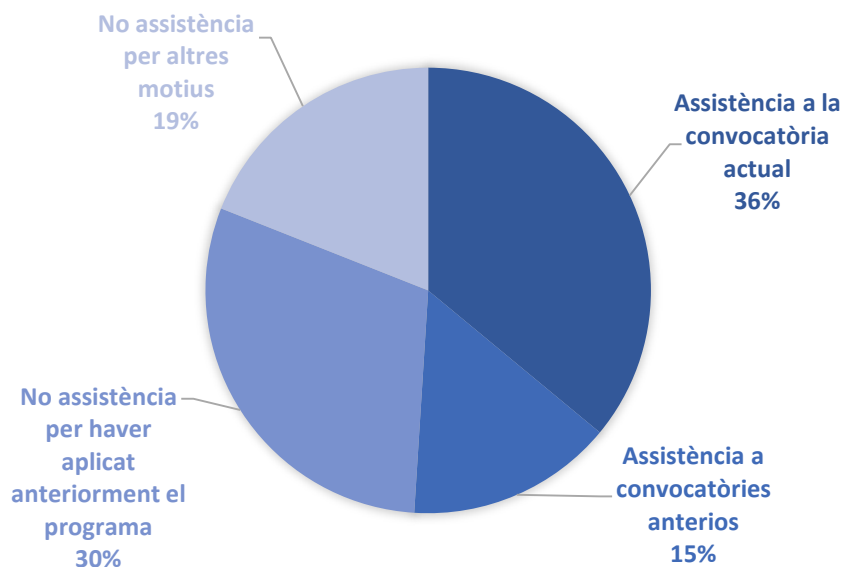
Les valoracions provenen de les 83 enquestes fetes pel professorat que ha implementat el programa (65% de l'inscrit) i van treballar amb 2.234 alumnes en 43 centres educatius.

2.1 Formació

La formació prèvia es va impartir el mes de novembre de 2016, i va consistir en un taller de formació del qual se'n van fer dues edicions en les què van participar 19 docents. El 100% del professorat considera la formació molt o força interessant i clara, i un 94% la considera molt o força útil i pràctica. En una escala del 0 al 10 la puntuació mitjana de satisfacció global amb els tallers va ser de 8,9.

La meitat del professorat que va emplenar l'enquesta de valoració va assistir, aquest curs o en curs anteriors, a la formació prèvia a l'aplicació del programa (Figura 10). Cal destacar que un 30% del professorat no havia rebut la formació però ja havia aplicat anteriorment el programa. La satisfacció amb la formació rebuda (un cop aplicat el programa) va obtenir una puntuació mitjana de 8,4.

Figura 10. Percentatge d'assistència del professorat a la formació sobre el programa "Pase.BCN". Curs 2016-17

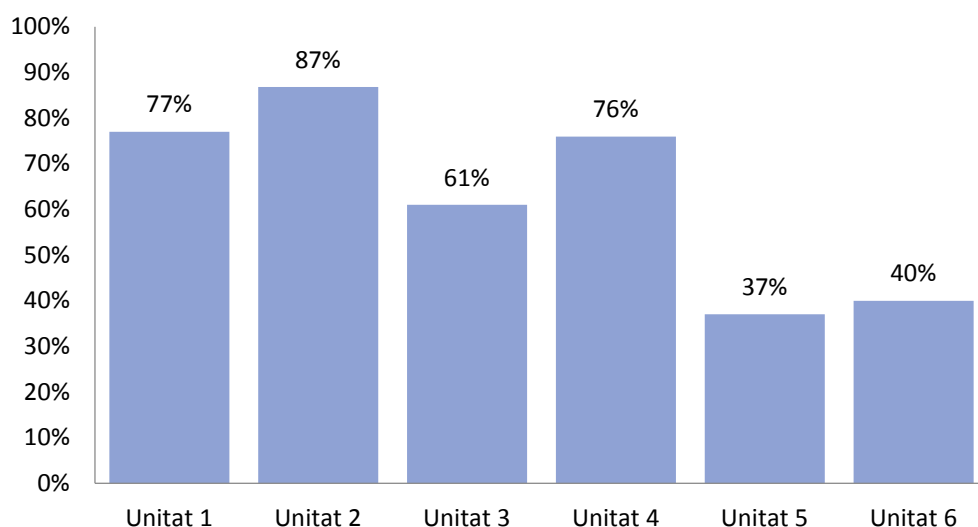
Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17.

2.2 Implementació

A la Figura 11 es presenta el percentatge d'aules on es van aplicar les unitats que formen el programa 'Pase.bcn'. De les sis unitats a realitzar amb l'alumnat, les unitats que menys s'han treballat són les últimes, tot i que s'orienten com a essencials durant la formació, la unitat 5 (prevalença i conseqüències del tabaquisme) i la 6 (desenvolupament d'habilitats per a no cedir a la pressió de grup) les han treballades només el 37% i el 40% dels grups, respectivament.

Tot i que es recomana de forma general aplicar el programa a 1r curs d'ESO, també es va aplicar a vuit grups de 2n curs d'ESO. El 64% del professorat participant va desenvolupar el programa durant l'espai de tutoria. La mitjana de temps de dedicació al programa per part del professorat va ser de 6,3 hores, sent 6 les mínimes requerides.

Figura 11. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'Pase.bcn'. Curs 2016-17.

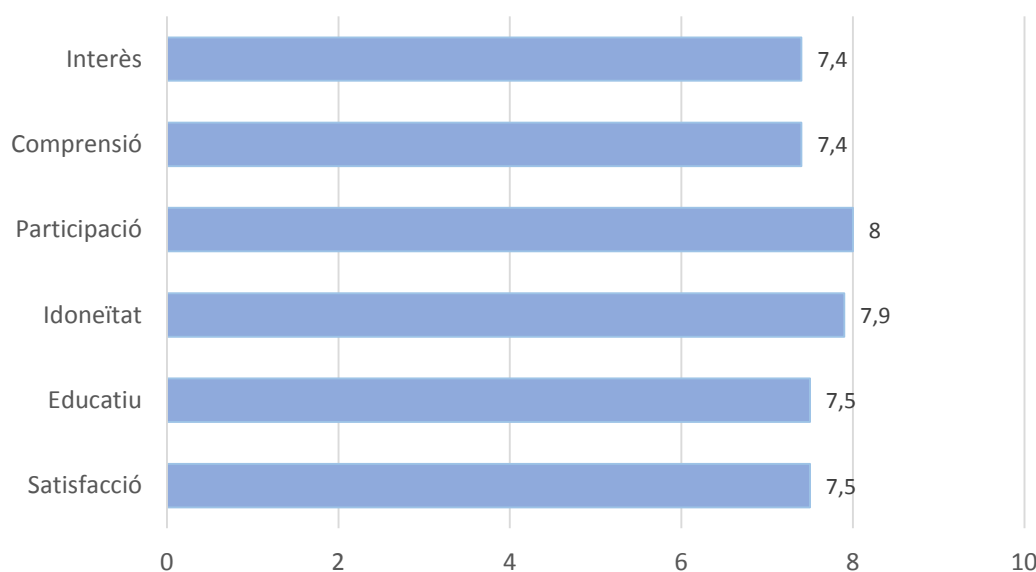

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17.

2.3 Satisfacció

Les valoracions del professorat, en una escala de 0 (rebuig total) a 10 (totalment satisfactori), van oscil·lar entre el 7,4 (interès i comprensió del programa) i el 8 (grau de participació de l'alumnat) (Figura 12). La satisfacció global pel programa va rebre una puntuació mitjana 7,5. El 89% del professorat va declarar que tornaria a implementar el programa. Els motius més senyalats per no tornar a fer-ho són que 'no s'adequa a les necessitats e interessos de l'alumnat' i 'la falta de temps'.

Figura 12. Valoració del professorat del programa 'Pase.bcn'. Curs 2016-17.

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17.

2.4 Aspectes millor i pitjor valorats

A la Taula 3 i a la Taula 4 es mostren els aspectes que més i els que menys van agradar al professorat, recollits a una enquesta mitjançant preguntes obertes. S'han classificat en diferents categories tots els comentaris del professorat (primera columna), s'han comptabilitzat el nombre total de comentaris corresponents a cada categoria (segona columna) i s'ha fet una transcripció literal d'alguns dels comentaris més significatius i que representes l'opinió més freqüentment manifestada pel professorat (tercera columna).

Pel que fa als aspectes que més han agradat s'han dividit en quatre categories que són les següents; activitats proposades, material proporcionat, temàtica i contingut, participació e interès de l'alumnat. Cal destacar, que el més valorat han estat les activitats empleades durant el programa, qualificades com dinàmiques i participatives, ressalten el joc de rol. Seguidament, es destaca com a positiu el material proporcionat a l'alumnat per realitzar el programa com els vídeos, el dossier d'activitats i la guia didàctica del professor qualificats com un bon recurs, clar, entenedor i ben elaborat

D'altra banda, els aspectes que menys han agradat s'han dividit en quatre categories també que són les següents: falta d'actualització del material, la unitat 2 "Cerca d'informació", densitat i extensió, i per últim, la idoneïtat a l'alumnat. Dins dels aspectes menys valorats, diversos comentaris coincideixen en la falta d'actualització del material i que s'hauria d'adaptar més a l'edat. Juntament també ressalten la unitat 2 "cerca d'informació" referint tenir dificultats per accedir a les pàgines web i sent el contingut d'aquestes de difícil llenguatge per l'alumnat.

Taula 3. Aspectes que més han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Pase.bcn'. Curs 2016-17

Categoria	Nombre total de comentaris	Exemples representatius (frases textuais)
Activitats proposades	21	"Les activitats de jocs de rol." "L'activitat de joc de rol i les de la publicitat. També l'activitat del vídeo de la festa perquè va donar peu a parlar de més temes." "El debat entre tota la classe sobre aspectes i riscos del tabaquisme"
Material proporcionat	19	"La mostra de vídeos on apareixen els diferents models de conducta dels adolescents davant les situacions plantejades" "El material i com havíem programat les activitats, amb vídeos, dinàmiques, etc. gràcies a la formació i el material ens ha agradat molt." "El dossier d'activitats està ben elaborat i permet, sempre que els alumnes hi tinguin bona predisposició, que hi hagi debat a l'aula."
Temàtica i contingut	14	"La sensibilització d'alguns dels temes tractats" "Els temes els hi criden l'atenció. Sobretot tabac i begudes." "Fer reflexionar als nens sobre aspectes que donen per fet, però que desconeixent de fons."
Participació e interès de l'alumnat	9	"La participació i la preocupació dels alumnes" "Que els alumnes han de parlar i debatre sobre allò que han treballat. Han de fer una reflexió"

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17

Taula 4. Aspectes que menys han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Pase.bcn'. Curs 2016-17

Categoria	Nombre total de comentaris	Exemples representatius (frases textuais)
Falta d'actualització del material	23	"El material està passat de moda. Hi ha altres temes més d'actualitat entre els adolescents, com per exemple les xarxes socials" "Potser s'hauria d'actualitzar el suport videogràfic de la unitat 3 (segons l'enquesta, unitat 4): són vídeos una mica desfasats i els alumnes de vegades no s'hi troben suficientment reflectits."
Unitat 2 "Cerca d'informació"	10	"Algunes adreces no eren correctes o no s'hi podia accedir i sovint la informació era difícil pel tipus d'alumnat." "Les pàgines web més adaptades a la edat." "La recerca per internet. Els hi costava entendre el que llegien. Crec que es podrien concentrar més les activitats, són moltes i pot arribar a fer-se pesat."
Densitat i extensió	9	"Manca de temps per a treballar tots els aspectes del tema" "El dossier per l'alumne és massa ampli, amb masses preguntes." "No poder fer totes les fitxes."
Idoneïtat del grup d'alumnes	5	"Crec que s'hauria d'adequar no a l'edat física, sinó a l'edat mental dels alumnes: aquests de primer eren massa infantils i, potser, hauria anat millor amb els de 2n."

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17

‘Classe sense fum’

Breu descripció

El ‘Classe sense fum’ (CSF) és un programa de prevenció del tabaquisme indicat per escolars de 1r i 2n d'ESO que complementa i reforça al programa ‘Pase.bcn’. El seu objectiu és que l'alumnat no comenci a fumar, i retardar l'inici del consum de tabac. L'alumnat i professorat d'una classe es comprometen a estar sense fumar durant el present curs, per un període no inferior a sis mesos. El compromís implica:

- Mantenir la decisió de no fumar fins al final del concurs.
- Elaborar un eslògan/vídeo sobre la prevenció del tabaquisme que els identifiqui com a grup, que consistirà en una activitat gràfica que animi la gent jove a no fumar.

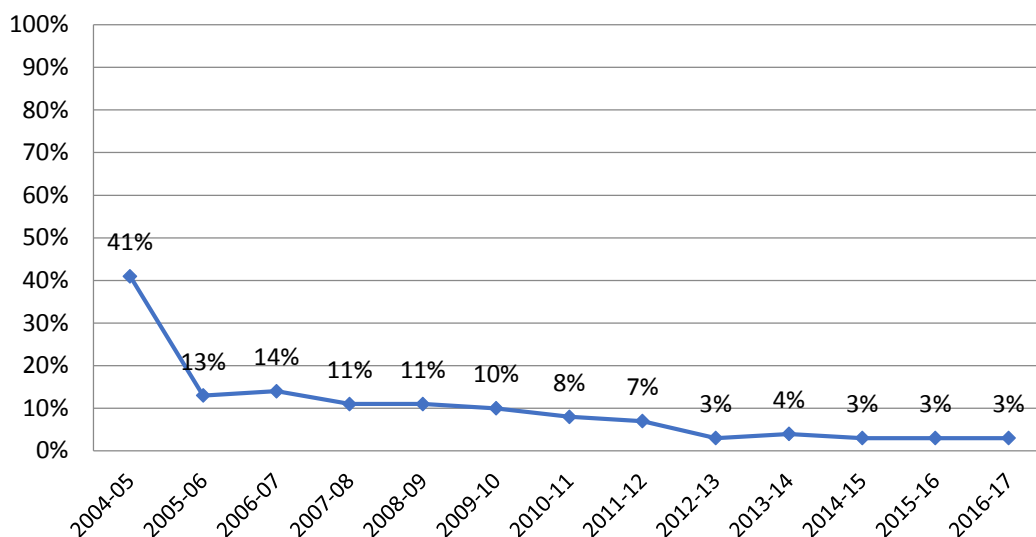
L'alumnat signa el seu compromís i n'informen a les seves famílies. La competició es basa en la responsabilitat i confiança mútues. Aquesta decisió la reforça la persona educadora a l'aula, de manera regular, amb debats sobre el tema del tabac. Totes les aules que estiguin sense fumar durant el concurs i hagin elaborat l'eslògan entren en un sorteig que organitza el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, en el què col·labora l'ASPB. Es premia la classe amb el millor eslògan/vídeo d'entre tots els grups participants. S'ofereix una carpeta amb les bases del concurs i impresos de seguiment, i un material de suport per al professorat. Hi ha premis com incentius. Es lliura un diploma acreditatiu de la participació a cada escola.

El concurs va iniciar-se a 19 països europeus, coordinats per l'ITF-Nord de Kiel (Alemanya) (*Smoke-free Class Competition*). A Espanya, a més de Catalunya, van participar altres sis Comunitats Autònomes, una província i tres ciutats (Clase sin Humo). L'avaluació de la competició des de l'any 1997 va demostrar la seva efectivitat per prevenir l'inici del tabaquisme. Actualment el programa continua implantat a diferents països europeus.

Resultats

Al llarg del curs 2016-17 van participar al programa 'Classe sense fum' 5 centres escolars (2% dels centres de primer curs d'ESO de la ciutat) amb 13 aules. La intervenció va arribar a 340 escolars (3% dels alumnes de primer curs d'ESO de la ciutat). El programa té una tendència a la baixa, de manera que ha passat de tenir una cobertura del 41% d'alumnes de 1r d'ESO al curs 2004-05 fins al 3% al darrer curs 2016-17 (Figura 13).

Figura 13. Evolució del percentatge d'alumnes que participen al programa 'Classe sense fum'.

Font: Registre d'inscripcions a programes, curs 2015-16.

‘CANVIS’

Breu descripció

El ‘CANVIS’ és un programa de promoció d’hàbits alimentaris i activitat física més saludables per a adolescents de 2n curs d’ESO.

Els objectius d’aquest programa són:

- Promoure comportaments més sans en relació a l’alimentació mitjançant la millora de les actituds, els coneixements i les intencions, així com la facilitació de recursos a l’entorn.
- Desenvolupar una valoració més positiva del propi cos i la pròpia personalitat en el període de canvis que es produeixen a l’adolescència.
- Promoure comportaments més sans en relació a l’activitat física mitjançant la millora de les actituds, el coneixements i les intencions, així com la facilitació de recursos a l’entorn.

Consta de vuit sessions, cadascuna d’uns 50 minuts mínim, i es pot desenvolupar en unes 8-10 hores lectives.

Resultats

1.Cobertura

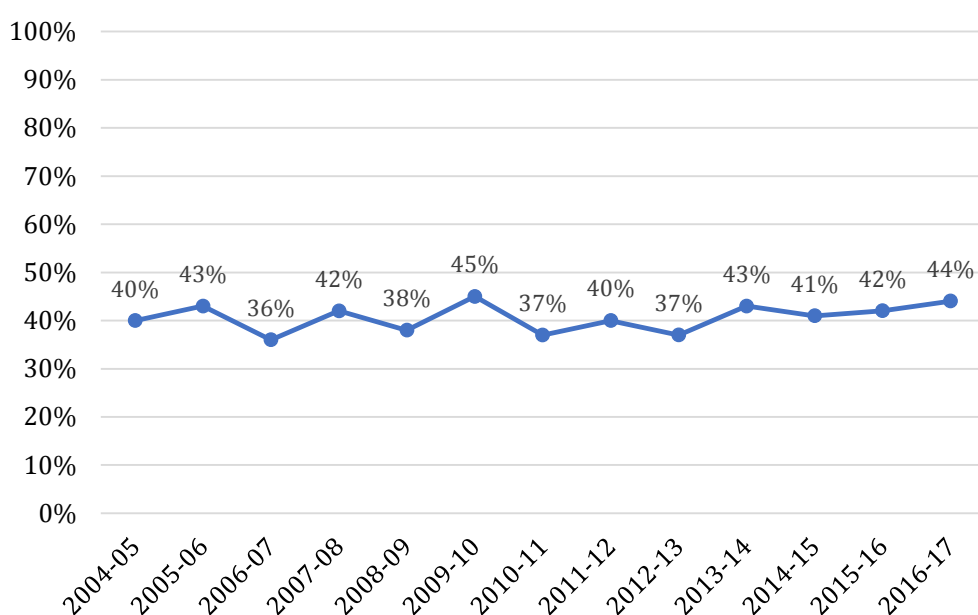
1.1 Escoles, aules i alumnat

Durant el curs 2016-17 van participar al programa ‘CANVIS’ 82 centres escolars (36% dels centres d’ESO de la ciutat de Barcelona) en 222 aules. La intervenció va arribar a 5.840 alumnes (44% de l’alumnat de 2n curs d’ESO).

1.2 Evolució de la cobertura

A la Figura 14 s'observa una evolució estable, al voltant del 40%, de l'alumnat de 2n d'ESO que participa al 'CANVIS' al llarg dels últims anys, sent la cobertura més alta de tots els programes. Caldria destacar l'augment de les inscripcions al darrer curs 2016-17, assolint un dels percentatges més alts des de l'inici del programa (44%).

Figura 14..Evolució del percentatge d'alumnes de segon d'ESO que participen al programa 'CANVIS'.

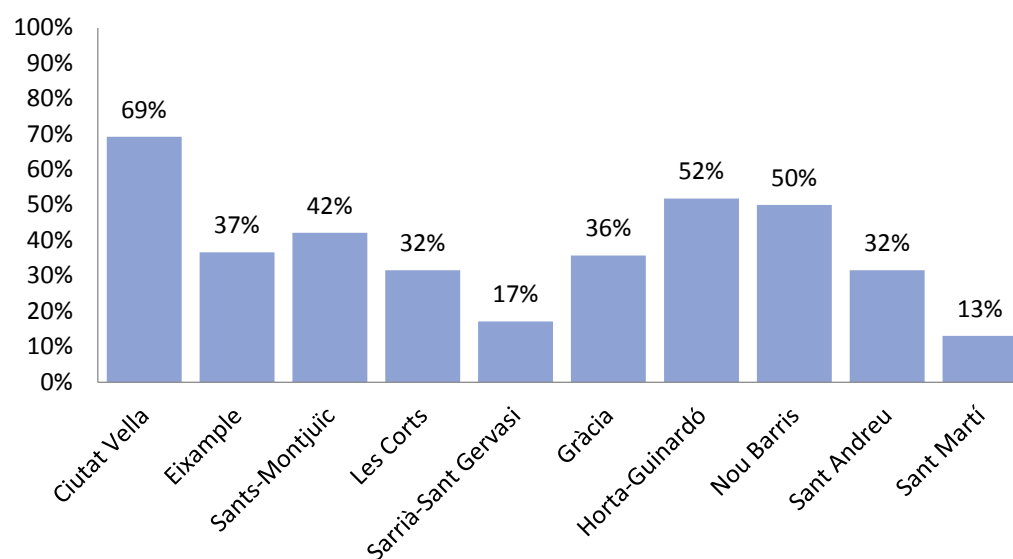

Font: Registre d'inscripcions a programes

1.3 Distribució territorial

La distribució territorial de la cobertura de les escoles, com es mostra a la Figura 15, va ser desigual amb un rang que oscil·lava entre el 13% a Sant Martí i el 17% a Sarrià-Sant Gervasi i el 69% de horta-Guinardó. Per barris, 25 centres escolars del barris prioritzats pel Programa Barcelona Salut als Barris es van inscriure al programa 'CANVIS', el que suposa una cobertura del 53%, front al 32% del barris no prioritzats, on un total de 57 centres es van inscriure.

Figura 15. Distribució del percentatge de centres inscrits al programa 'CANVIS' segons districtes. Curs 2016-17.

Font: Registre d'inscripcions a programes, curs 2016-17.

2. Valoració del programa

La taxa de resposta del professorat a l'enquesta de valoració va ser del 69% (n=153). Aquest professorat va treballar amb 4.079 alumnes en 153 aules de 72 centres escolars.

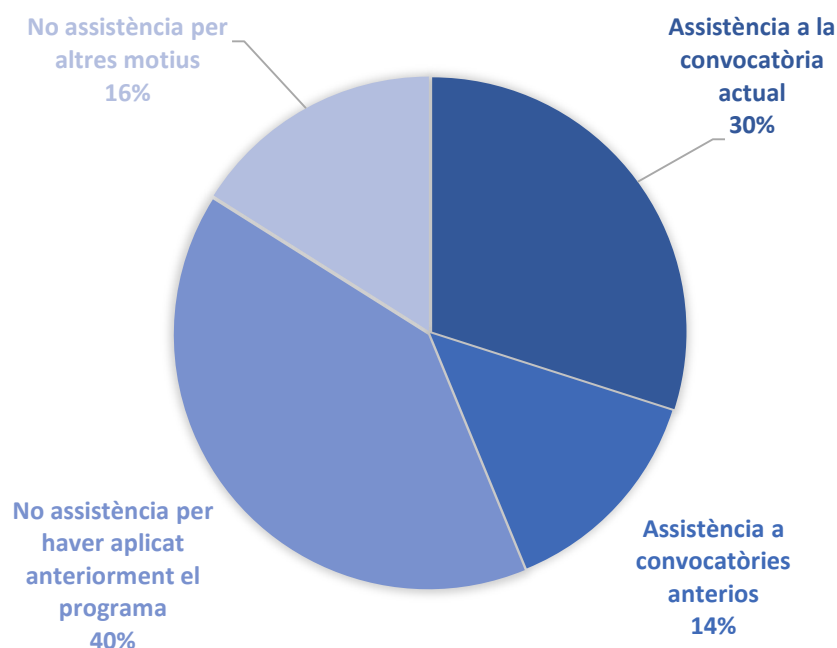
2.1 Formació

La formació prèvia es va impartir al mes de novembre de 2016, consistint en un taller de formació del qual se'n van fer tres edicions i van assistir 30 docents. El 100% del professorat assistent va trobar els tallers molt o força interessants, el 100% molt o força útils, el 94% molt o força pràctics i el 94% molt o força clars. En una escala del 0 al 10 la puntuació mitjana de satisfacció global amb els tallers va ser de 8,3.

Com podem veure a la Figura 16, un 44% del professorat afirmava haver assistit a la formació realitzada prèviament a l'inici del programa en aquest curs o anteriors.

Destaca que 16% no va tenir cap tipus de formació ni experiència prèvia a la implementació del programa. La satisfacció amb la formació rebuda un cop aplicat el programa va ser de 8.

Figura 16 Percentatge d'assistència del professorat a la formació sobre el programa "CANVIS". Curs 2016-17

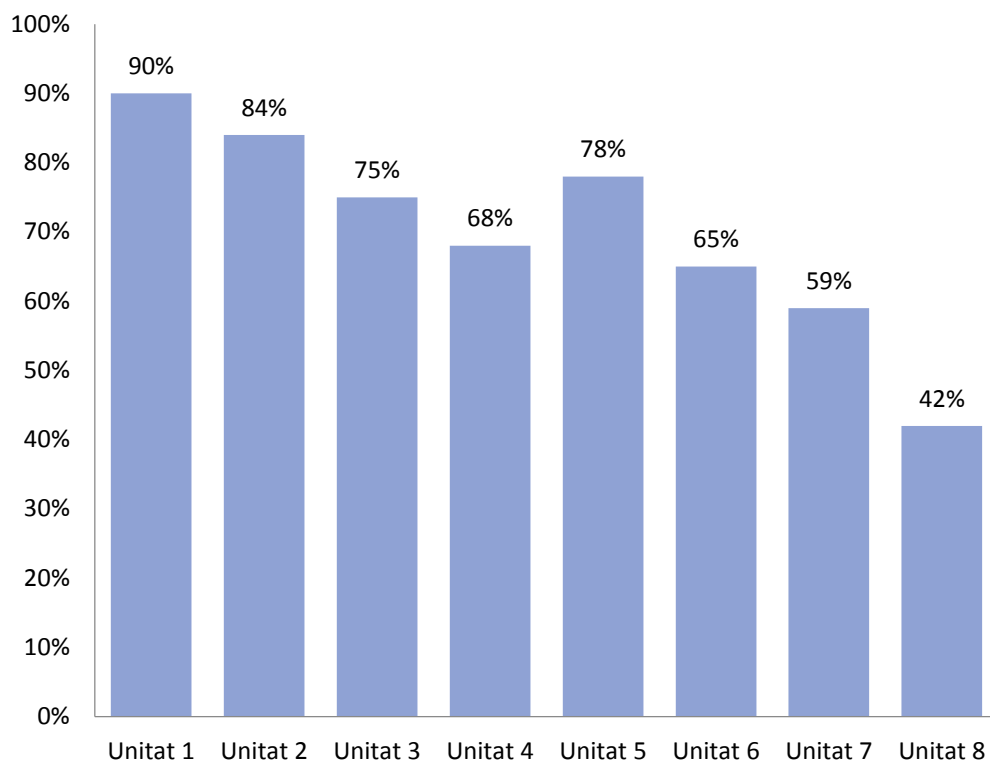
Font: Registre d'inscripcions a programes, curs 2016-17.

2.2 Implementació

A la cussió d'anuncis publicitaris) amb un 59% i el 42% dels grups que les fan, respectivament.

Figura 17 es representa el percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Aquesta proporció disminueix gradualment a mesura que avança el programa. Les unitats que menys es treballen són la 7 i la 8 (anàlisi i discussió d'anuncis publicitaris) amb un 59% i el 42% dels grups que les fan, respectivament.

Figura 17. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'CANVIS'. Curs 2016-17.

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17

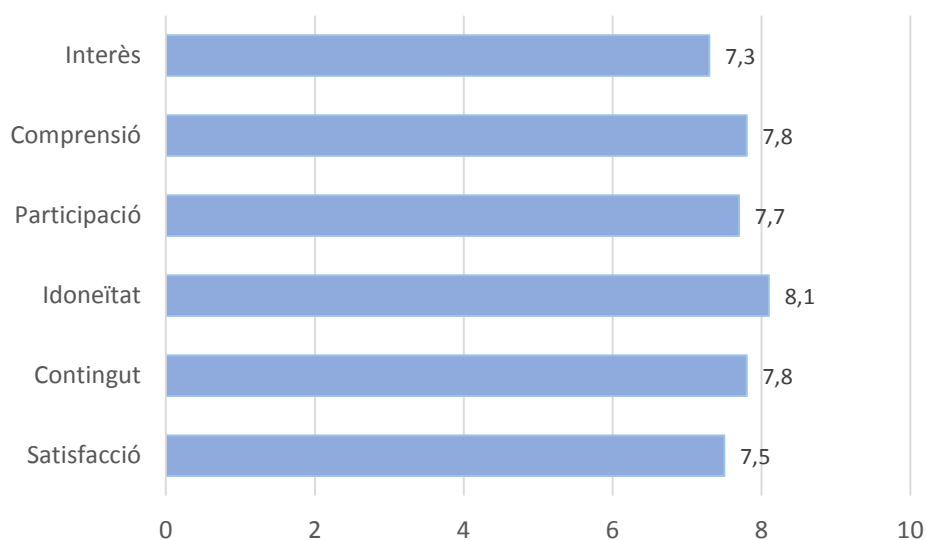
Tot i que es recomana de forma general aplicar el programa a 2n curs d'ESO, un 21% dels centres el va aplicar a 1r d'ESO, i un centre el va aplicar a 4r d'ESO. El 56% del professorat participant va desenvolupar el programa durant l'espai de Tutoria i un 11% a Ciències naturals. La mitjana de temps de dedicació del professorat al programa va ser de 8,1 hores, sent 8 hores la dedicació mínima recomanada.

2.3 Satisfacció

Globalment, tant la percepció del professorat respecte a l'acceptació de les activitats per part de l'alumnat, com les valoracions vers els continguts del programa, van rebre bones puntuacions (Figura 18). En una escala de 0 (rebuig total) a 10 (totalment satisfactori), l'interès va rebre la puntuació més baixa amb una mitjana

de 7,3, mentre la idoneïtat del programa (amb relació a l'edat de l'alumnat) van obtenir la millor valoració amb un 8,1 de puntuació mitjana. El 97% del professorat tornaria a implementar el programa.

Figura 18. Valoració del professorat del programa 'CANVIS'. Curs 2016-17

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17

2.4 Aspectes millor i pitjor valorats

A la Taula 5 i la Taula 6 es mostren els aspectes que més i els que menys van agradar al professorat. S'han classificat en diferents categories tots els comentaris del professorat (primera columna), s'ha comptabilitzat el nombre total de comentaris corresponents a cada categoria (segona columna) i s'ha fet la transcripció literal d'alguns dels comentaris més significatius i que representen l'opinió més freqüentment manifestada pel professorat (tercera columna).

Pel que respecta als aspectes que més han agradat, s'han dividit en quatre categories, que són les següents: adequació dels continguts en relació a l'edat de l'alumnat, reflexió de l'alumnat, unitats i activitats específiques, i per últim, els materials proporcionats. Respecte a les unitats concretes que han estat assenyalades com el que més ha agradat, si bé s'han classificat en una mateixa categoria, les respostes han sigut molt heterogènies i totes les unitats han sigut esmentades per igual. Cal destacar la idoneïtat dels continguts treballats per la seva rellevància e interès,

així com la possibilitat de tenir un espai on reflexionar conjuntament i obertament envers aquests temes

D'altra banda, els aspectes que menys han agradat s'han ordenat en quatre categories: materials, continguts, el bloc de nutrició i activitat física i la manca de temps per dur a terme el programa.

Taula 5. Aspectes que més han agradat. Valoració del professorat. Programa 'CANVIS'. Curs 2016-17.

Categoria	Nombre total de comentaris	Exemples representatius (frases textuais)
Adequació dels continguts	38	"Tracta temes que són importants per als joves en aquest precís moment del seu desenvolupament i dóna peu a parlar de molts aspectes importants (imatge, relacions...)." "Molt proper a la realitat dels alumnes."
Reflexió de l'alumnat	40	"Que fa reflexionar els alumnes sobre la importància de seguir una vida sana amb una alimentació equilibrada i la pràctica regular d'exercici d'una manera molt propera a ells." "Reflexió sobre els canvis que estan visquin a tots els nivells."
Unitats i activitats específiques	28	"Els agrada rebre les targetes dels altres companys de classe amb comentaris positius sobre la seva personalitat (simpatia, amabilitat, companyonia, etc) dels quals moltes vegades no en són conscients. Els reforça molt positivament l'autoestima perquè molt sovint, són bastant auto exigents o autocrítics amb ells mateixos." "Unitat 8: Influència de la publicitat. Ha engrescat molt als alumnes, ja que són un gran públic dels mitjans de comunicació i per tant, de la publicitat." "La part de valoració personal i d'alimentació i nutrició."
Materials proporcionats	14	"És molt visual. Està ben explicat." "Els díptics que van poder portar-se a casa per comentar-los a la família. Els llibrets de treball(un per cada alumne." "El format dels quaderns de l'alumnat"

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17.

Taula 6. Aspectes que menys han agradat. Valoració del professorat. Programa 'CANVIS'. Curs 2016-17.

Categoria	Nombre total de comentaris	Exemples representatius (frases textuais)
Materials	38	"Falta de recursos per a poder ampliar-ho tot. Tenir algun catàleg de vídeos, documentals,..." "Creiem que el material està quedant força obsolet. Podrien fer-ne la versió digitalitzada"
Continguts	21	"La troben molt teòrica i se'ls fa feixuga" "L'amplitud dels continguts del programa estan dirigits a un grup estàndart de 2on ESO . Els alumnes de centres amb especial complexitat tenen dificultats per seguir la comprensió i desenvolupament d'activitats proposades"
Bloc de nutrició i activitat física	16	"El tema de la nutrició. Queda just, ja s'ha treballat en altres matèries i no aporta gaire de nou o diferent. He de buscar altres activitats que els faci participar. Tots saben el què han de fer o menjar" "El diari del registre del menjar i l'activitat física." "La part de l'alimentació i nutrició."
Manca de temps	13	"Hi ha molt material i a l'institut no totes les tutories queden disponibles per a aplicar el programa" "Tant complert que dura massa"

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17.

‘Sobre canyes i petes’

Breu descripció

Es tracta d'un programa de prevenció del consum d'alcohol i cànnabis adreçat a joves de 3r curs d'ESO.

L'objectiu general d'aquest programa és:

- Orientar mitjançant una reflexió sobre la problemàtica pròpia de l'edat de l'alumnat, la conducta en relació a diverses situacions conflictives, algunes de les quals tenen relació amb el consum de drogues.

Consta de cinc sessions cadascuna de 1-2 hores, aproximadament, per tant es pot desenvolupar en 5-10 hores.

Resultats

1.Cobertura

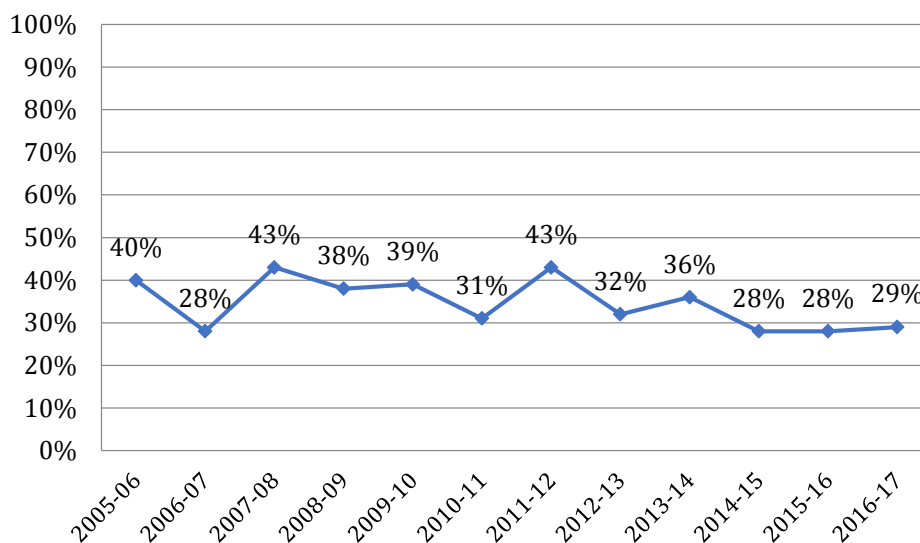
1.1 Escoles, aules i alumnat

Durant el curs 2016-17 van participar 148 aules de 59 centres escolars (26% dels centres d'ESO de Barcelona) i la intervenció va arribar a 3841 escolars (29 % de l'alumnat de 3r curs d'ESO de Barcelona).

1.2 Evolució de la cobertura

La cobertura de l'alumnat s'ha estabilitzat els últims tres cursos al voltant del actual 29%. Com es pot observar a la Figura 19, les cobertures d'aquest programa són molt fluctuants, i aquestes xifres ja s'havien observat en anteriors cursos.

Figura 19. Evolució del percentatge d'alumnes de tercer d' ESO que participen al programa 'Sobre canyes i petes'.

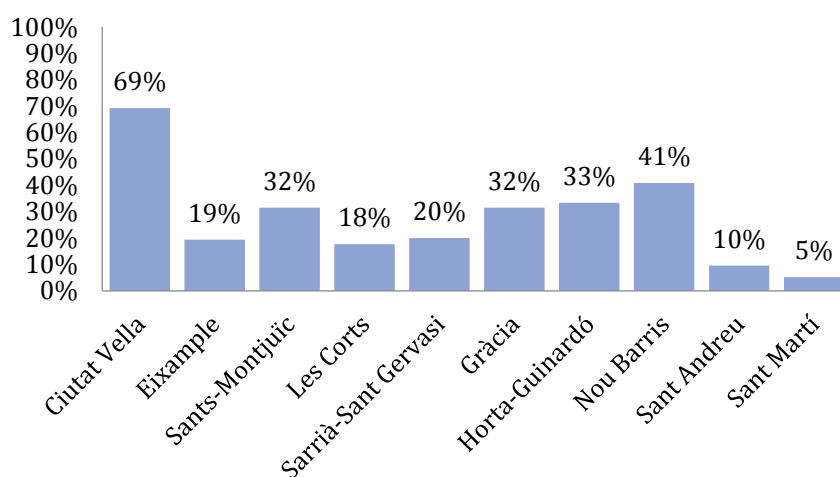

Font: Registre d'inscripcions a programes.

1.3 Distribució territorial

La participació en el programa va ser depenent del districte a la ciutat, com en altres programes, Ciutat Vella va tenir la major cobertura (69%) i Sant Martí la més baixa (5%) (Figura 20).

Figura 20. Distribució del percentatge de centres inscrits al programa 'Sobre canyes i petes' segons districtes. Curs 2016-17.

Font: Registre d'inscripcions a programes, curs 2016-17

Per barris, 18 centres escolars del barris prioritzats per Programa Barcelona Salut als Barris es van inscriure al programa 'Sobre canyes i petes', el que suposa una cobertura del 38%, front al 23% del barris no prioritzats, on un total de 41 centres es van inscriure.

2. Valoració programa

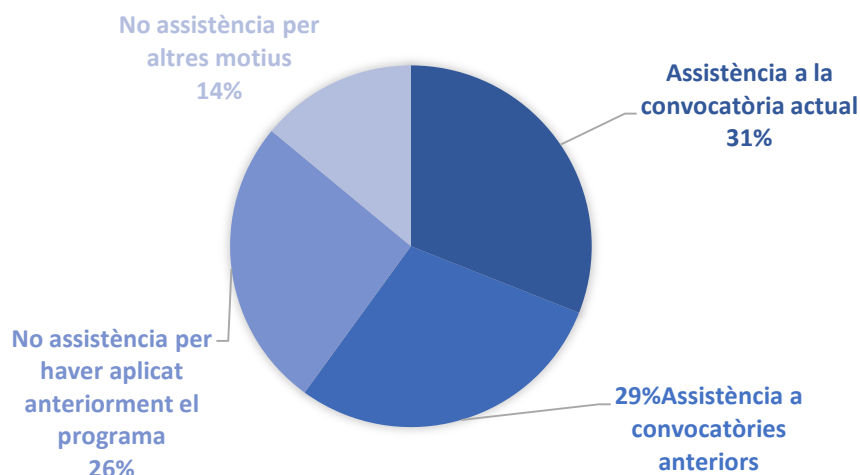
La taxa de resposta del professorat a l'enquesta de valoració va ser de 66% (n=98). El professorat ha treballat amb 2.631 alumnes, en 47 centres escolars.

2.1 Formació

La formació prèvia es va impartir durant el mes de novembre de 2016, consistint en un taller de formació del qual se'n van fer dues edicions i van participar 30 docents. Gairebé el 100% del professorat va trobar els tallers molt o força interessants, útils, clars i pràctics. En una escala del 0 al 10 la puntuació mitjana de satisfacció global dels tallers va ser de 8,5. L'atenció rebuda el dia de la formació va ser puntuada amb una mitja de 7'5.

Com veiem a la Figura 21, segons l'enquesta de valoració, més de la meitat del professorat va assistir a la formació realitzada prèviament a l'inici del programa aquest curs o anteriors. Si bé, com s'ha mostrat en altres programes un 14% mai s'ha format ni ha tingut experiència prèvia en la implementació del programa. La satisfacció amb la formació rebuda un cop aplicat el programa va ser de 7'8.

Figura 21. Percentatge d'assistència del professorat a la formació sobre el programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2016-17.

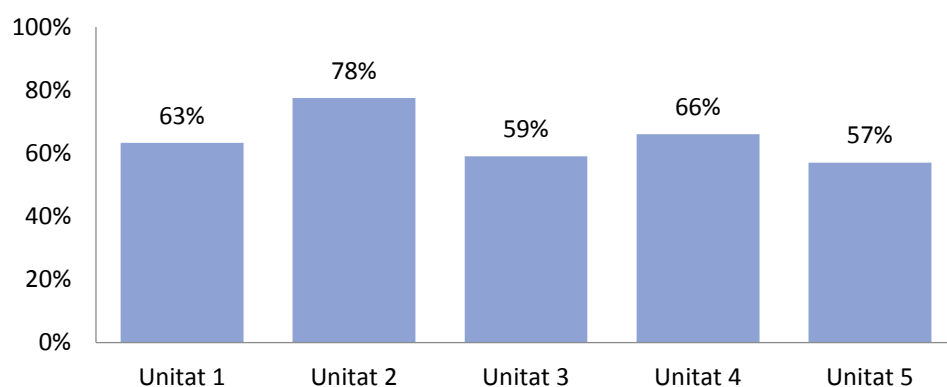

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17.

2.2 Implementació

A la Figura 22 es representa el percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. S'observa com el compliment de les unitats es baix i va disminuint conforme va avançant el programa i destaca el alt compliment de l'activitat 2 que tracta sobre el consum de alcohol.

Figura 22. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats. Programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2016-17.

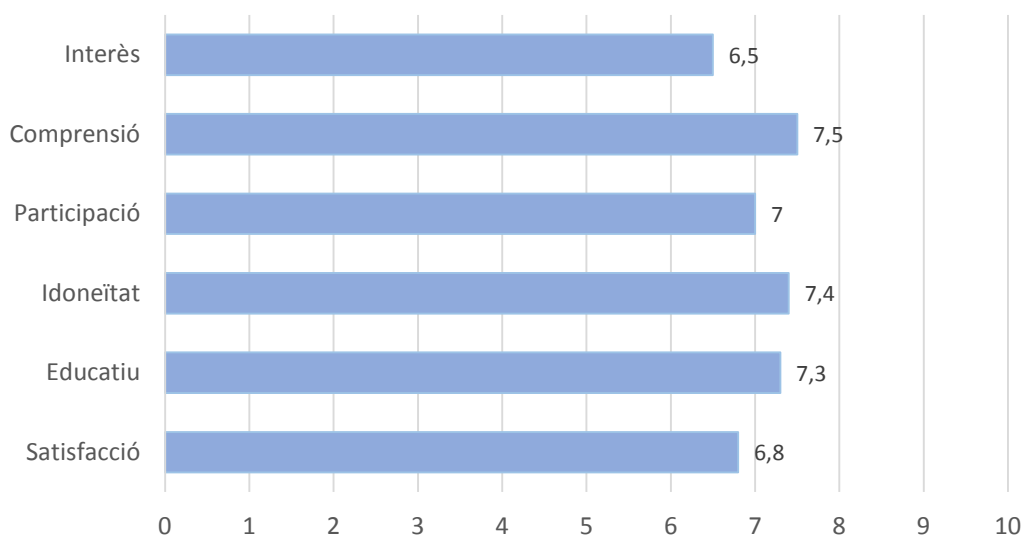
Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17.

Tot i que es recomana de forma general aplicar el programa a 3r curs d'ESO, un 7% de les aules eren de 2n d'ESO i 4 aules (3%) a 4r d'ESO. El 64% del professorat va desenvolupar el programa durant l'espai de Tutoria. La mitjana de temps de dedicació del professorat al programa va ser de 4,6 hores, sent 5 hores el mínim recomanat.

2.3 Satisfacció

Las valoracions del professorat respecte al programa, en una escala de 0 (rebuig total) a 10 (totalment satisfactori), van estar al voltant del 7 (Figura 23). L'interès va rebre la puntuació menor amb una mitjana de 6,5 i per contra la comprensió dels continguts per part de l'alumnat junt amb la idoneïtat del programa van obtenir la major puntuació mitjana amb un 7,5. El grau de satisfacció global pel programa va rebre una puntuació mitjana de 6,8. Destacar que el 92% del professorat va declarar que tornaria a aplicar el programa.

Figura 23. Valoració del professorat del programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2016-17.

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17.

2.4 Aspectes millor i pitjor valorats

A la Taula 7 i a la Taula 8 es mostren els aspectes que més i els que menys van agradar al personal educatiu que ha impartit el programa, recollits a l'enquesta d'avaluació mitjançant pregunta oberta. S'han classificat en diferents categories tots els comentaris del professorat (primera columna), s'han comptabilitzat el nombre total de comentaris corresponents a cada categoria (segona columna) i s'ha fet la transcripció literal d'alguns dels comentaris més significatius i que representen l'opinió més freqüentment manifestada pel professorat (tercera columna).

Referent als aspectes que més han agradat s'han dividit en les següents categories; unitats i activitats, adequació dels continguts, debat i participació de l'alumnat i per últim, el material proporcionat. Cal destacar que el més valorat han estat les activitats i unitats, que s'han classificat dins d'una mateixa categoria degut a que les respostes han sigut molt heterogènies i totes les unitats han sigut esmentades per igual. També es valora positivament els continguts treballats i l'interès que desperta a l'alumnat.

D'altra banda, als aspectes que menys han agradat també s'han dividit en quatre categories que són: problemes amb el material o falta d'actualització d'aquest, unitats i activitats, extensió del programa, i per últim adequació a l'edat de l'alumnat. Els aspectes pitjors valorats son per una banda la necessitat d'actualització dels recursos i materials audiovisuals i per altre la manca de temps per dur a terme el programa i/o considerar-lo massa extens.

Taula 7. Aspectes que més han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2016-17

Categoria	Nombre total de comentaris	Exemples representatius (frases textuais)
Unitats i activitats	28	"L'entrenament d'habilitats i la resolució de dilemes." "Les "sopes de lletres" els va agradar força. Les activitats de "posar-se en el lloc de l'altre també." "Els role-plays i els dilemes sobre situacions relacionades amb les canyes o els petes. També la part de falsos mites sobre l'alcohol, perquè els va sorprendre molt."
Adequació dels continguts	23	"Consciència a alguns alumnes sobre la importància del tema i els ajuda a veure que el consum realment és perjudicial." "Poder tractar amb alumnes de risc temes que els afecten directament." "El tema és important tractar-lo en aquesta edat."
Debat i participació de l'alumnat	11	"La participació dels alumnes a l'hora de conscienciar-se del problema i la cerca d'eines per a resoldre-ho." "L'interès dels alumnes i les ganes de participar." "Les dinàmiques per parlar entre els alumnes sobre aquests temes estan molt ben pautades."
Materials proporcionats	4	"Que el material està molt detallat i és fàcilment aplicable a l'aula." "El material es senzill pels alumnes i material molt clar." "Suport de vídeos"

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17.

Taula 8. Aspectes que menys han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Sobre canyes i petes'. Curs 2016-17

Categoria	Nombre total de comentaris	Exemples representatius (frases textuais)
Problemes amb el material/Falta d'actualització	38	"Els materials estan desfasats. No connecten amb els alumnes perquè no són propers a les situacions reals que poden viure." "Creiem que caldria actualitzar el material dels alumnes, en quant a disseny, i també els vídeos de suport."
Unitats i activitats	10	"Unitat 1 perquè el qüestionari no acaba de resultar atractiu als alumnes" "La part teòrica es repetia massa, l'alumnat s'acaba cansant."
Extensió programa	7	"Manca de temps per a dur-lo a terme." "El treball teòric és massa estrès i l'alumnat es cansa." "Com sempre, la falta de temps per un programa tant extens i que interessa tant als alumnes, i que participen, requerint per tant més temps."
Adequació a l'edat	7	"Globalment just per l'edat dels joves." "El plantejament i la presentació són una mica extensos tenint el compte l'edat dels alumnes i els coneixements previs. Els alumnes demanen més conversa sobre la temàtica, menys activitats." "Que els nois no tenien l'edat per assimilar segons quins conceptes."

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17

‘Parlem-ne; no et tallis!’

Breu descripció

‘Parlem-ne; no et tallis!’ és un programa centrat en la prevenció de l’embaràs adolescent i de les ITS, incloent el VIH/SIDA. S’adreça a estudiants de secundària, i es pot aplicar a partir de 3r curs d’ESO fins a 2n curs de Batxillerat o a Cicles Formatius.

Els objectius d’aquest programa són:

- Reduir les dubtes sobre salut afectiva i sexual.
- Reduir el risc d’un embaràs adolescent.
- Reduir el risc d’infectar-se per una infecció de transmissió sexual.

El professorat pot triar entre dos itineraris d’acord amb les característiques del grup, del centre i de les seves preferències. L’itinerari 1, amb sis activitats conduïdes pel professorat, permet treballar de forma més lenta i esglaonada; mentre que l’itinerari 2, amb quatre activitats, és més directe, incorpora activitats dinamitzades per una parella d’alumnes. Al finalitzar el programa es proposa realitzar una activitat d’entorn on es visita el centre ASSIR de referència o el centre CJAS per donar a conèixer un recurs proper als i les joves i acabar de resoldre dubtes de l’alumnat.

Resultats

1.Cobertura

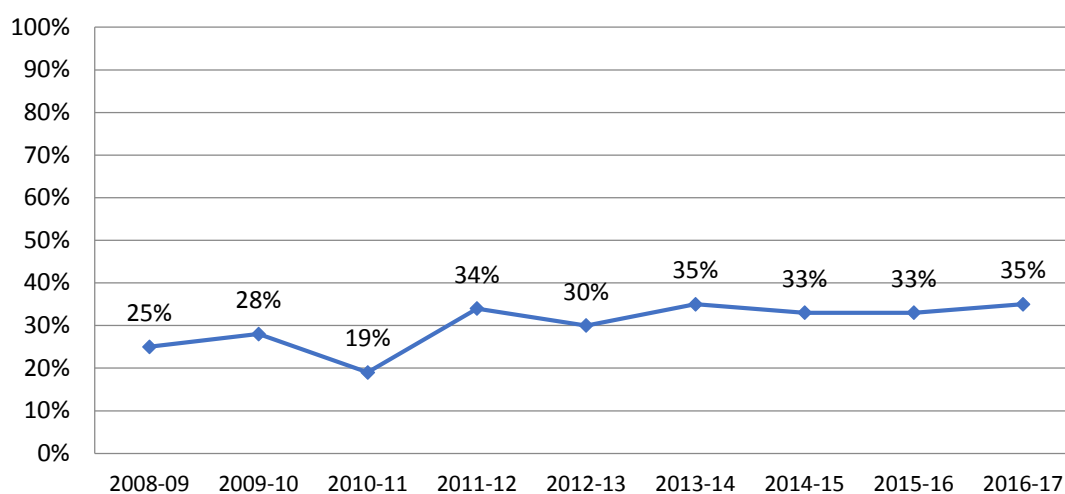
1.1 Escoles, aules i alumnat

Al llarg del curs 2016-17 van participar 184 aules pertanyents a 77 centres escolars (34% dels centres d’ESO de Barcelona), arribant a 4.604 escolars (35% del alumnat de 4t d’ESO de Barcelona). La major part de les inscripcions van ser a l’itinerari 1 (n=104; 56%) a 49 centres escolars i 2.652 joves, mentre que a l’itinerari 2 es van inscriure 80 aules (44%) a 32 centres escolars i 1.952 joves.

1.2 Evolució de la cobertura

A la Figura 24 s'observa l'evolució de la cobertura al llarg dels últims anys destacant una tendència estable on al voltant d'un terç de l'alumnat de 4t d'ESO fan el programa.

Figura 24. Evolució del percentatge d'alumnat que participen al programa 'Parlem-ne; no et tallis!'

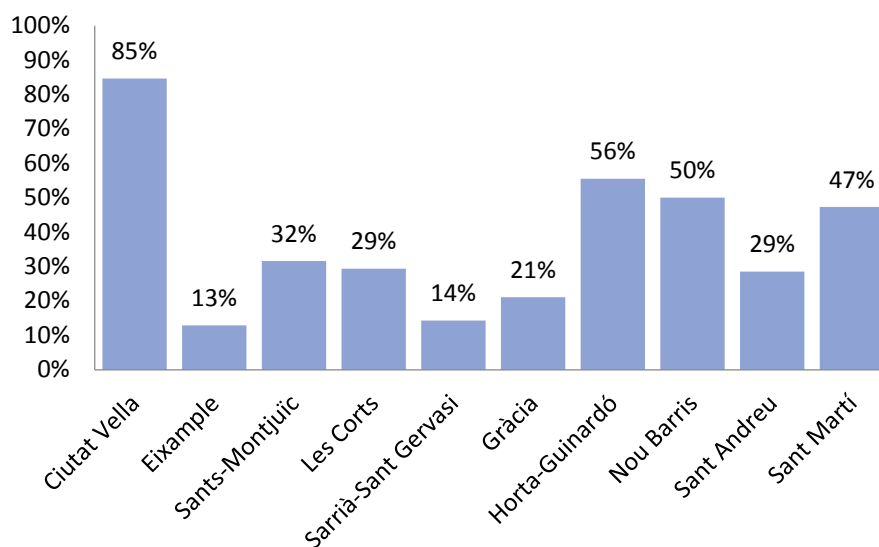

Font: Registre d'inscripcions a programes

1.3 Distribució territorial

La distribució territorial de la cobertura de les centres escolar, com es mostra a la Figura 25, va ser desigual amb un rang que oscil·lava entre el 13% a l'Eixample i el 14% a Sarrià-Sant Gervasi, fins al 85% de Ciutat Vella. En aquest programa és l'únic programa que té alta cobertura a Sant Martí (47%). Les cobertures dels barris prioritzats (57% amb 28 escoles) dupliquen a les dels barris no prioritzats (28% amb 49 escoles).

Figura 25. Distribució del percentatge de centres inscrits al programa 'Parlem-ne; no et tallis!' segons districtes. Curs 2016-17.

Font: Registre d'inscripcions a programes, curs 2016-17

2. Valoració programa Professorat

La taxa de resposta del professorat a l'enquesta de valoració va ser de 67% (n=123). El professorat ha treballat amb 3.175 alumnes, en 61 centres escolars. D'aquestes valoracions el 57% corresponen a l'itinerari 1 i el 43% al 2.

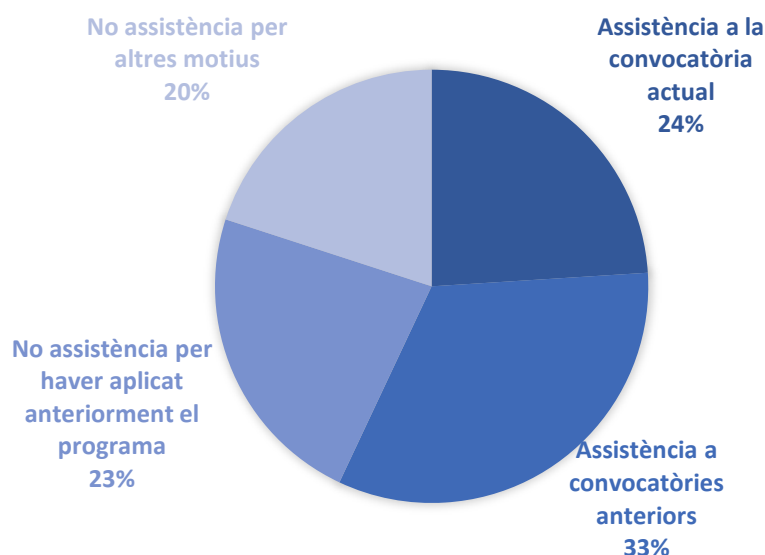
2.1 Formació

La formació prèvia es va impartir el mes de novembre de 2016, consistint en un taller de formació del qual es van fer dues edicions i van participar 19 docents. El 100% del professorat va trobar els tallers molt o força interessants, útils i clars; i el 84% molt o força pràctics. En una escala del 0 al 10 la puntuació mitjana de satisfacció global amb els tallers va ser de 8,2.

Com podem observar a la Figura 26, un 57% del professorat afirmava haver assistit a la formació realitzada prèviament a l'inici del programa. Com en altres programes també hi ha un percentatge no menyspreable de professorat que ni s'ha format ni té experiència prèvia al programa, en aquest cas un 20%. La satisfacció amb

la formació rebuda de qui va fer la formació, un cop aplicat el programa, va ser de 7,3.

Figura 26. Percentatge d'assistència del professorat a la formació sobre el programa "Parlem-ne; no et tallis!". Curs 2016-17

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17.

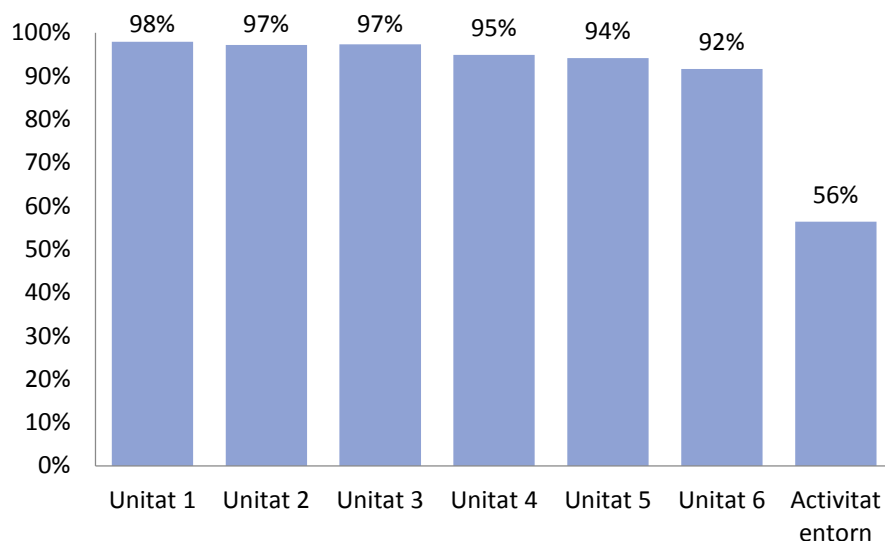
A l'itinerari 2 una parella d'alumnes, noia i noi que normalment són líders socials del grup, dinamitza dues unitats. Des de l'ASPB es forma aquesta parella. Al curs 2016-17 es va formar 100 joves en 5 tallers distribuïts al llarg del mes de gener de 2016. El 99% dels i les joves van trobar els tallers molt o força interessants, el 99% molt o força útils i el 95% molt o força pràctics i clars. En una escala del 0 al 10 la puntuació mitjana de satisfacció global amb els tallers va ser de 8,7.

2.2 Implementació

Un 57% del professorat que va respondre l'enquesta de valoració va implementar l'itinerari 1. Aquesta versió té 6 unitats més l'activitat d'entorn. Si bé, l'aplicació de les activitats va disminuir conforme va avançar el programa, totes les unitats a l'aula tenen una cobertura superior al 90% (Figura 27). L'activitat d'entorn on es facilita a l'alumnat l'accés a recursos existents a la comunitat va tenir una cobertura del 56%, entre l'alumnat que va anar al centre ASSIR (Assistència Salut Sexual i Reproductiva) de referència i al CJAS (Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat de

Barcelona). La mitjana de temps de dedicació del professorat al a l'itinerari 1 va ser de 5,2 hores.

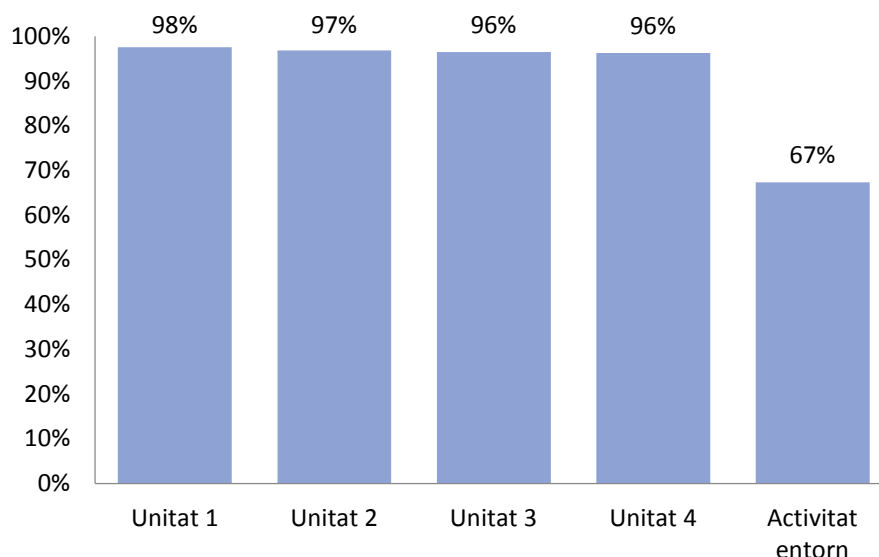
Figura 27. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats de l'itinerari 1 del "Parlem-ne, no et tallis!". Curs 2016-17.

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17.

Respecte a l'itinerari 2, el va implementar un 43% del professorat que va respondre l'enquesta de valoració. L'itinerari 2 consta de 4 unitats, sent les dues últimes dinamitzades per una parella d'alumnes. També en aquest cas, l'aplicació de les unitats a l'aula és molt elevada en totes les unitats (Figura 28). L'activitat d'entorn va tenir una cobertura del 67%, entre l'alumnat que va anar al centre ASSIR (Assistència Salut Sexual i Reproductiva) de referència i al CJAS (Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat de Barcelona). La mitjana de temps de dedicació del professorat al a l'itinerari 2 va ser de 3 hores.

Figura 28. Percentatge d'aules on es van aplicar les diferents unitats de l'itinerari 2 del "Parlem-ne, no et tallis!". Curs 2016-17.

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17.

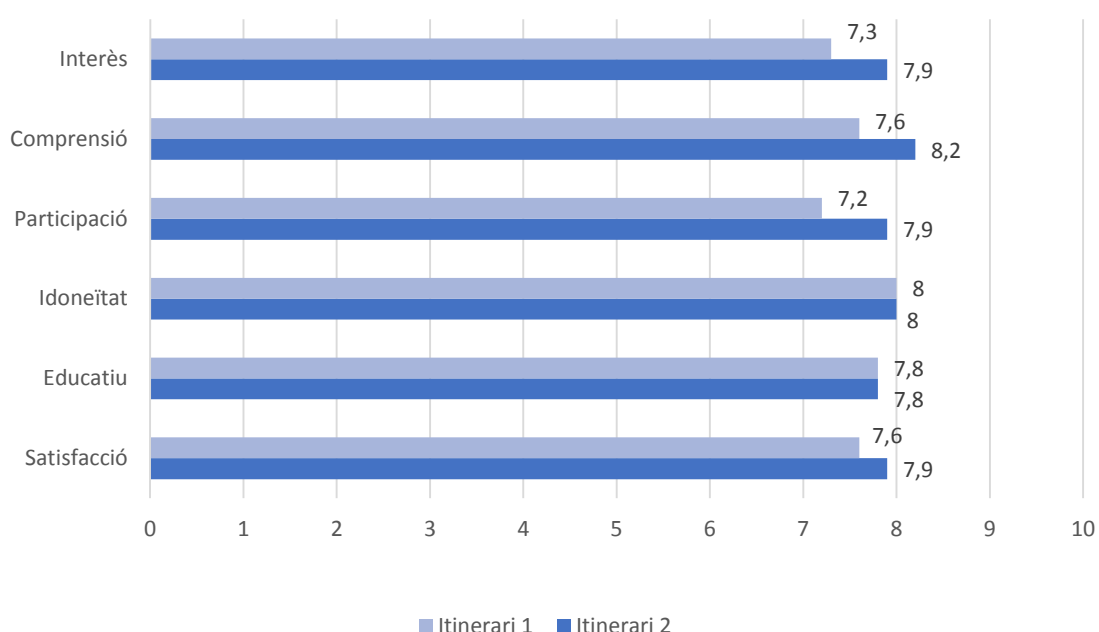
Es recomana aplicar el programa a partir de 3r curs d'ESO. Referent a l'itinerari 1, es va aplicar en un 28% a 3r curs d'ESO i el 66% a 4t d'ESO, es va aplicar a més a 1 aula de 2n d'ESO i a 5 aules de batxillerat. Molt similar, l'itinerari 2 es va aplicar en un 25% al 3r curs i el 61% al 4t curs, a més es va aplicar a un aula de 2n d'ESO i a 10 aules de batxillerat. El 54% del professorat participant va desenvolupar el programa durant l'espai de Tutoria, un 14% a Ciències Naturals i un 11% a Llengua catalana. El 50% del professorat va desenvolupar el taller durant l'espai de tutoria. La mitjana de temps de dedicació del professorat al programa va ser de 5,2 hores a l'itinerari 1 i 3 hores a l'itinerari 2, sent 6 i 4 hores les recomanades respectivament.

2.3 Satisfacció

Les valoracions del professorat, en una escala de 0 (rebuig total) a 10 (totalment satisfactori), van ser totes per sobre del 7 i lleugerament a l'itinerari 2 (Figura 29). A l'itinerari 1 les majors puntuacions es van donar a la idoneïtat i al contingut educatiu (8 i 7,8, respectivament). La idoneïtat també va obtenir una de les majors

puntuacions a l'itinerari 2, junt a la comprensió dels continguts per part de l'alumnat amb 8 i un 8,2, respectivament. La satisfacció global pel programa va rebre una puntuació mitjana 7,6 en el cas de l'itinerari 1 i 7,9 per l'itinerari 2. El 91% del professorat va declarar que tornaria a implementar el programa amb l'itinerari 1 i un 100% tornaria a implementar el 2.

Figura 29. Valoració del professorat del programa 'Parlem-ne; no et tallis!'. Curs 2016-17

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17.

2.4 Aspectes millor i pitjor valorats

A la Taula 9 i a la Taula 10 es mostren els aspectes que més i els que menys van agradar al professorat que va impartir el programa parlem-ne no et tallis! recollits a l'enquesta d'avaluació mitjançant una pregunta oberta. Un cop analitzats els comentaris s'han classificat en diferents categories (primera columna), s'han comptabilitzat el nombre total de comentaris (segona columna) i s'ha fet una transcripció literal d'alguns dels comentaris més significatius i que representen millor l'opinió més freqüent manifestada pel professorat (tercera columna).

Pel que fa als aspectes que més han agradat s'han dividit en cinc categories. Les categories son: adequació i contingut dels temes, visita al centre de salut sexual, , materials, adaptació de les activitats, i finalment la participació de l'alumnat sobretot a l'itinerari 2 com a joves educadores.

Per altre banda, els aspectes que menys han agradat s'han dividit en quatre categories: la falta d'actualització del material, unitat i activitats, idoneïtat del grup d'alumnat i la manca de temps i/o programa massa extens.

Com a fet negatiu, el més recalcat per part del professorat es la necessitat d'actualitzar el material proporcionat indicant que les situacions mostrades haurien de ser més actuals i els dossier menys infantil.

Taula 9. Aspectes que més han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Parlem-ne; no et tallis!'. Curs 2016-17.

categoria	Nombre total co-mentaris	Exemples representatius (frases textuais)
Adequació i contingut dels temes	17	"L'adequació dels continguts treballats amb l'edat i interessos dels alumnes." "Informació sobre anticonceptius i malalties de transmissió sexual"
Visita al centre de salut sexual	16	"La xerrada feta als alumnes al Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat (els alumnes en van sortir molt contents, els hi va agradar molt)" "Valoro especialment les sessions al Centre de Salut Sexual i Reproductiva. Em sembla necessari que es pugui fer a tercer de la ESO." "La visita al CJAS perquè els alumnes han pogut parlar lliurement i confidencialment dels temes que més els amoïnen."
Materials	15	"El material i les eines pel professor" "Tots els estudi de casos i escenifiquem" "Tot i que els materials els adapto al grup, en general són força bons"
Participació de l' alumnat/joves educador (itinerari 2)	13	"Que els ""protagonistes"" siguin els joves." "Que siguin els propis alumnes que expliquen a la resta d'alumnes" "La participació dels joves educadors, implicar l'alumnat en la realització de les activitats."
Adaptació de les activitats	9	"Activitat de dinamització a l'escola en forma de petita obra de teatre interactuant amb els alumnes" "La diversitat d'activitats per triar en funció de les necessitats del grup."

Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17

Taula 10. Aspectes que menys han agradat. Valoració del professorat. Programa 'Parlem-ne; no et tallis!'. Curs 2016-17.

categoria	Nombre total de comentaris	Exemples representatius (frases textuais)
Falta d'actualització del material	22	"Potser caldria fer una revisió dels materials per actualitzar-los a situacions més actuals." "Renovar el programa i fer-lo més atractiu i engrescador."
Unitats/activitats concretes	13	"Les escenificacions trobo que poden banalitzar el tema a tractar." "Certes situacions proposades, no funcionen (comunicació assertiva)"
Idoneïtat del grup d'alumnat	9	"La dificultat en adaptar-ho al perfil dels alumnes d'un PFI" "Que per alguns joves arribem una mica massa tard"
Manca de temps/programa massa extens	7	"La manca de temps per tal desenvolupar-lo correctament." "No poder acabar-lo per falta de temps. El programa és molt interessant."

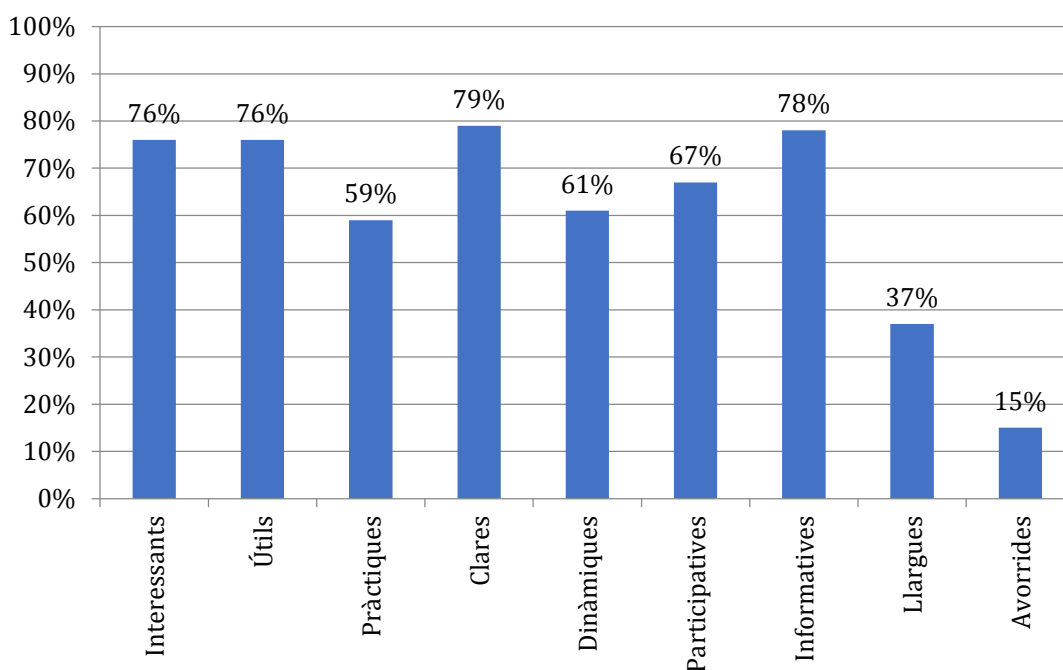
Font: Enquesta d'avaluació del programa, curs 2016-17

2. Valoració programa Alumnat

Al finalitzar el programa 'Parlem-ne; no et tallis!', l'alumnat que el rep omple una enquesta de valoració. Al curs 2016-17 un total de 198 alumnes ho han fet, es a dir un 7 % de l'alumnat inscrit (xifra similar al anys anteriors), un 55% eren noies i l'edat mitjana del total va ser de 15 anys (amb un rang entre 14 i 17 anys).

A la Figura 30 es recull el grau d'acceptació de les activitats realitzades. Cadascun dels aspectes valorats es va mesurar en una escala de l'1 al 5 (molt, força, regular, poc i gens). Un 79% de l'alumnat considera les activitats molt o força clares i un 78% molt o força informatives. Per contra, un 37% les considera molt o força llargues i un 15% avorrides. La satisfacció global amb el programa va ser de 7,2.

Figura 30. Valoració per part de l'alumnat de les activitats realitzades (percentatge d'alumnes que van fer una valoració com a "molt o força"). 'Parlem-ne; no et tallis!'. Curs 2016-17.

Adaptacions Programes

‘CANVIEM’

‘CANVIEM’ és una adaptació que compta com a marc amb dos programes, ‘CANVIS’ i ‘Parlem-ne; no et tallis!’ al districte de Nou Barris després de que en aquest districte es van observar embarassos tant a 1r, com a 2n d’ESO. Així, ‘CANVIEM’ és una intervenció dirigida a prevenir conductes sexuals de risc indicada per escolars de 2n curs d’ESO. L’adaptació consisteix en que després de que el professorat hagi implementat les dues primeres unitats del ‘CANVIS’, es realitzen tres activitats d’una hora aproximadament en paral·lel a les unitats 3 i 4 de valoració personal del programa ‘CANVIS’:

- La primera activitat es desenvolupa per una entitat especialitzada en sexualitat dels i les joves, i es tracta de augmentar els coneixements i eradicar les possibles creences errònies.
- La segona activitat la desenvolupa una professional del Servei de Salut Comunitària de l’ASPB, i es treballen habilitats de comunicació i negociació centrades en situacions sobre afectivitat i sexualitat.
- La tercera activitat la desenvolupa una professional del Servei de Salut Comunitària de l’ASPB i una persona experta en gènere i prevenció de la violència masclista i es treballen els estereotips de gènere.

‘CANVIEM’ va començar a implementar-se al curs 2013-14 i al curs 2016-17 es va implementar en dos centres escolars a cinc aules i va arribar a un total de 140 escolars.

‘Creixent en salut’

Al districte de Sant Martí les cobertures dels programes són en general de les més baixes de la ciutat. Es va aprofundir en els motius i es va dissenyar i implementar una estratègia de millora. L’estratègia, que es va denominar ‘Creixent en salut’, es va dissenyar en col·laboració amb diversos agents del districte. Es va començar a

implementar al curs 2013-14 i es va decidir prioritzar l'adaptació del programa de Promoció de Salut afectiva sexual 'Parlem-ne; no et tallis!'.

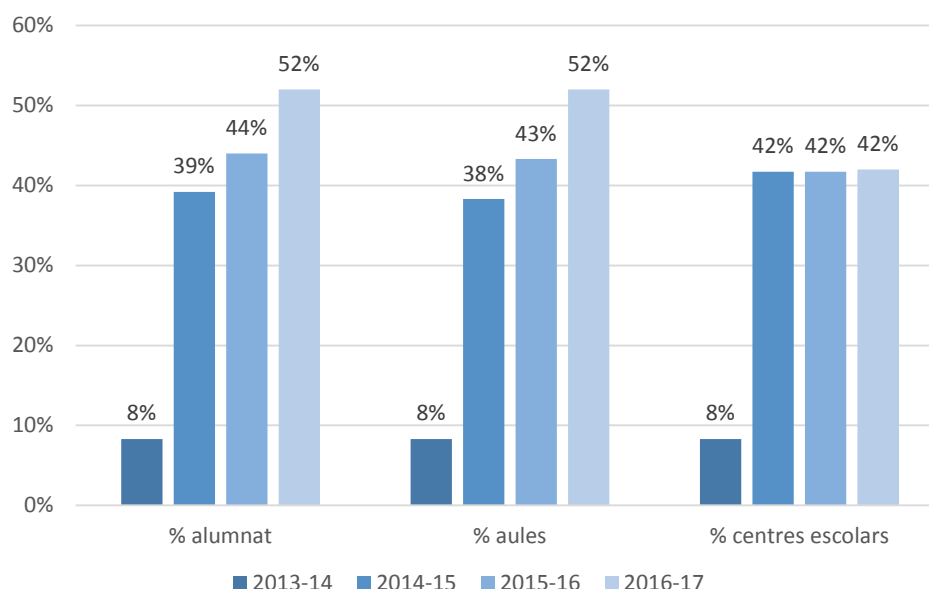
‘Creixem en salut’ incorpora tres accions de millora:

- Apropament de la formació al territori. Així, la formació inicial del professorat i joves educadors de centres educatius del districte de Sant Martí es fa al propi districte.
- Implementació de la 1a sessió a l'aula (informativa) per part d'una entitat especialitzada en sexualitat (la primera vegada que el professorat fa el programa).
- Facilitació de l'accés de l'alumnat a recursos i activitats d'entorn realitzades per serveis d'atenció a la salut sexual i reproductiva del districte (públics, ONG).

En un inici es van afegir activitats de reforç com una exposició itinerant sobre diversitat sexual i una xarrada a famílies, però després d'analitzar la satisfacció amb la estratègia es va decidir no continuar amb aquest reforç.

Actualment, com s'ha mostrat al informe, 'Parlem-ne; no et tallis!', és l'únic programa que es realitza en educació secundària, on el districte de Sant Martí no té les cobertures més baixes. De fet, com es pot observar a Figura 31 es veu un augment a la cobertura del programa des de l'inici de l'adaptació al curs 2013-14. Així, al curs 2016-17 el ‘Creixent en salut’ va arribar a 819 adolescents (52% de l'alumnat de 4t d'ESO al districte, front a un 35% de mitjana de Barcelona) i 10 centres escolars (42% del districte, front a un 34% de mitjana de Barcelona).

Figura 31. Evolució de la cobertura de l'alumnat, aules i centres escolars al Programa 'Parlem-ne; no et tallis!' al districte de Sant Martí.

Font: Registre d'inscripcions a programes

'Diver sex'

L'adaptació 'Diver sex' té com finalitat facilitar al professorat l'aplicació i desenvolupament de les activitats centrades en diversitat sexual, que es realitzen en el marc del Programa 'Parlem-ne; no et tallis!'. El tema de la diversitat sexual és un dels que sembla més complicat de treballar a l'aula pel professorat. Aquesta adaptació s'adreça als centres educatius on el professorat veu necessari un reforç sobre aquest tema que faciliti el desenvolupament del programa. Es pretén incidir en el foment de comportaments igualitaris i el desenvolupament de valors, actituds i models relacionals que ajudin a defugir de les conductes discriminatòries per raó d'orientació i/o identitat sexual.

Amb tal motiu, al curs 2014-15 es va dissenyar i desenvolupar una intervenció que va consistir en un taller portat per professionals d'una entitat especialitzada en el tema i desenvolupat dins l'aula amb la presència del professorat responsable del grup d'alumnes. En un inici es va valorar com possible alternativa una exposició dinamitzada per la mateixa entitat però el taller va demostrar millors resultats. Al

curs 2016-17 es van fer 5 tallers tots a Barris prioritzats per programa Barcelona salut als Barris.

‘OPCIONES’

El Raval és un barri del districte barceloní de Ciutat Vella amb un gran component multicultural. En aquest barri, el professorat que implementava el programa 'Parlem-ne; no et tallis!' i les infermeres del Servei de Comunitària de l'ASPB que fan la formació de la parella d'alumnes que dinamitza el programa, van observar dificultats per parlar sobre sexualitat a les aules. Així, es va aprofundir en les causes i es va decidir dissenyar i implementar una d'estratègia de millora facilitadora del programa de salut afectiva sexual anomenada 'OPCIONES'.

L'estratègia es va dissenyar entre diferents agents territorials: centres educatius, agents de salut comunitària de l'ASPB i una entitat del barri especialitzada en el tema responsable de implementar-la amb el consentiment i suport del professorat del barri. Consisteix en una acció introductòria de noranta minuts que s'adapta a les característiques del grup-aula, segons un qüestionari emplenat prèviament pel professorat. L'acció es desenvolupa al propi centre educatiu i se centra en aspectes clau sobre sexualitat i diversitat cultural, actuant així com a reforç pedagògic, assessorament i model per al professorat facilitant posteriorment la implementació del programa.

‘OPCIONES’ es va iniciar al curs 2014-15 obtenint bones valoracions tant de l'alumnat com del professorat. Al curs 2016-17 es va implementar a 4 centres educatius (67% dels centres del barri) a 8 aules arribant a 187 alumnes (60% de l'alumnat). El 70% de l'alumnat va valorar molt positivament la durada, els temes tractats, els dubtes resolts i la comoditat amb la qual s'havia desenvolupat. El professorat va valorar positivament conèixer millor al grup i l'adaptació de situacions diverses per poder realitzar amb satisfacció el programa de sexualitat a l'aula.

Estratègia 'Fem Salut!'

Breu descripció

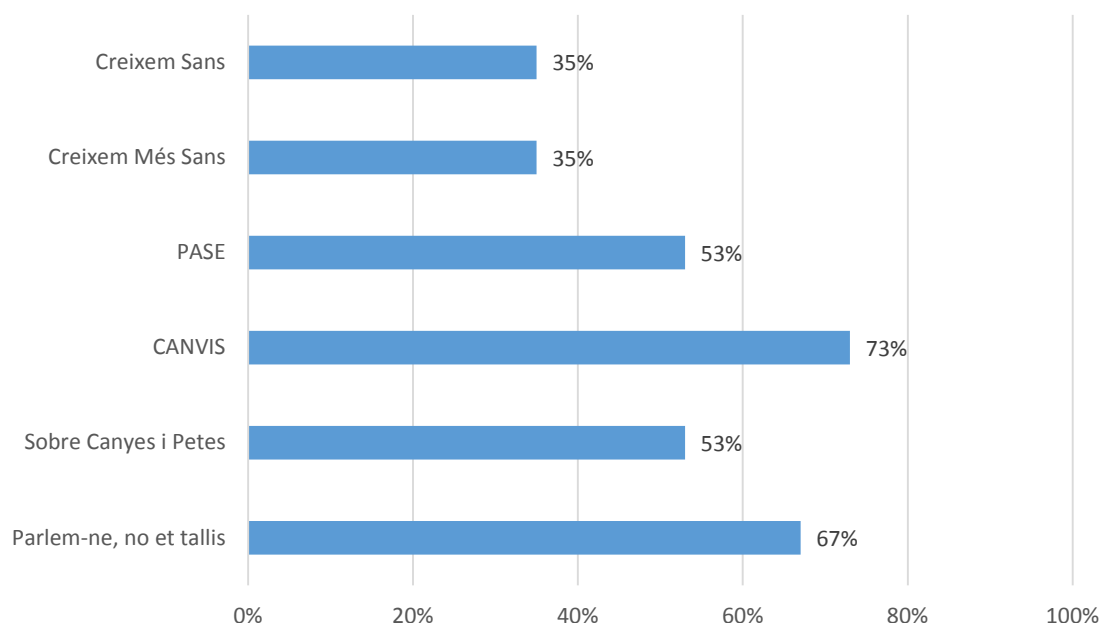
'Fem Salut!' és una estratègia que proposa un procés de reconeixement de les escoles que desenvolupen promoció de la salut en el context escolar. L'estratègia té en compte els programes i intervencions de promoció de salut que es desenvolupen a l'escola, així com el procés participatiu, on professorat, famílies i alumnat acorden i desenvolupen accions al centre per tal d'aconseguir un entorn més saludable. 'Fem Salut!' va iniciar-se el curs escolar 2009-10, donant resultats prometedors a l'avaluació realitzada al curs següent. L'Agència de Salut Pública de Barcelona ofereix formació continuada pels participants a l'estratègia Fem Salut! Actualment s'ofereix la participació a un grup de treball, que compta amb el suport de l'Institut de Ciències de l'Educació (Universitat de Barcelona), per facilitar l'intercanvi d'experiències i fomentar l'aprenentatge comú. Aquesta activitat s'inclou en el Pla de formació permanent del Departament d'Ensenyament. Cal destacar també, el butlletí 'Fem Salut! A les escoles' que s'edita amb la col·laboració del grup de treball, aportant experiències i informacions que puguin ser d'interès pels centres educatius de la ciutat de Barcelona.

Resultats

Durant el curs escolar 2016-17, 20 centres educatius han participat a l'estratègia 'Fem Salut!', on el número total de l'alumnat beneficiari ha estat de 12.317.

Pel que fa a la oferta de programes de l'ASPB, de promoció de la salut als centres educatius, el 85% dels centres educatius van desenvolupar algun dels programes, essent els programes amb més centres inscrits el 'CANVIS' (73%) i 'Parlem-ne, no et tallis' (67%) (Figura 32).

Figura 32. Inscripció a programes de l'ASPB dels centres inscrits al 'Fem Salut'. Curs 2016-17

Font: Registre d'inscripcions a programes

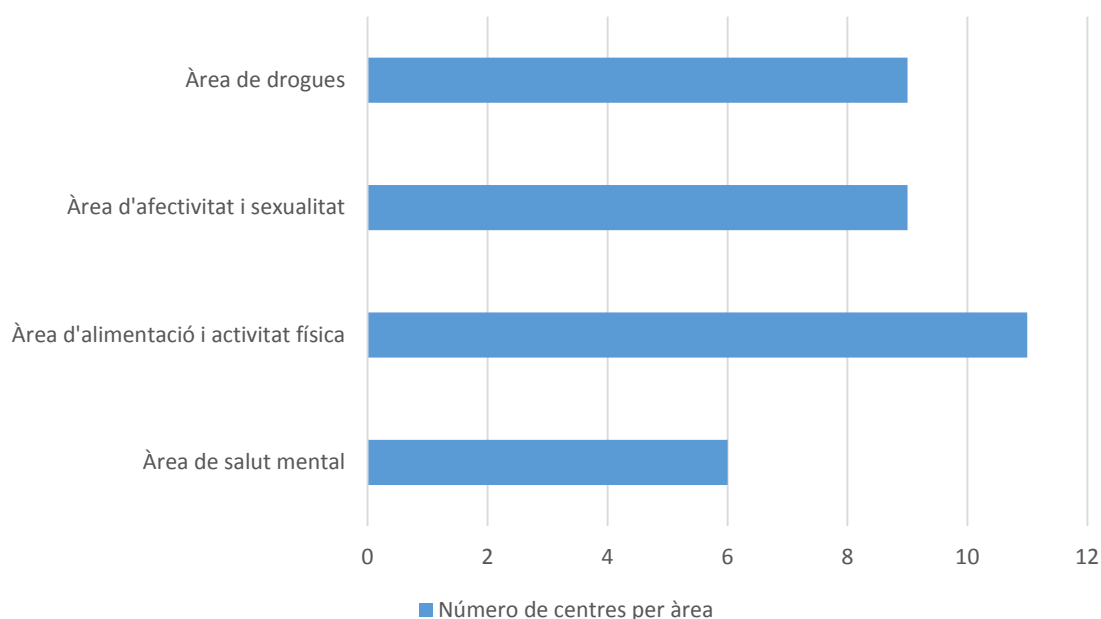
Els resultats que es presenten a continuació són resultat dels 14 qüestionaris (60% de resposta), lliurats pels referents de 'Fem Salut!' a cadascun dels centres educatius participants a final de curs. En quant als indicadors de participació, el 43% dels centres disposen de les 4 comissions, que són la subcomissió de famílies, de professorat, d'alumnat i la comissió general (on hi ha representants de les subcomissions). 'Fem Salut!' va implicar una mitjana d'entre 3 i 4 reunions durant el curs 2016-17, sent la subcomissió de professorat la que realitza més reunions (6), en canvi, s'han reunit menys vegades la subcomissió de famílies (3,5) i la comissió general (2). La mitjana de participants per comissió va ser de, 14 per la subcomissió d'alumnat, 4 la del professorat, i 8 la de famílies.

La satisfacció dels/les participants a la cadascuna de les comissions (valorada en una escala del 1 al 5) és de 3,6 per l'alumnat, 3,8 pel professorat i 4 per part de les famílies. Els referents de 'Fem Salut!' valoren amb 3,5 que s'hagi aconseguit la participació de la comunitat educativa en la planificació de la promoció de la salut en el centre educatiu, i amb 3,6 les expectatives esperades respecte la posada en marxa

de l'estratègia. Pel que fa a les barreres, destaquen el temps de dedicació de la persona que coordina a l'estratègia al centre educatiu. Tanmateix, es valoren molts punts a favor de desenvolupar l'estratègia "Fem Salut!", entre els que destaquen: el suport de l'equip directiu a l'estratègia 'Fem Salut!', la col·laboració i cooperació de la comunitat educativa, i la necessitat sentida de treballar per crear entorns saludables.

Cada centre educatiu tria l'àmbit d'intervenció segons el l'objectiu de treball triat a les subcomissions, que per àrees salut (Figura 33), l'alimentació i l'activitat física va ser l'àrea que més centres van triar per desenvolupar les seves accions de promoció de la salut.

Figura 33. Àrees que s'han treballat als centres educatius inscrits al 'Fem salut'. Curs 2016-17

Quant a les normatives presents al diferents centres, el 93% dels centres va donar a conèixer la seva normativa a claustre famílies i alumnat. El 71% té normativa específica sobre consum de drogues i agressivitat., mentre que aproximadament un 35% no té normativa específica sobre discriminació de gènere. El 35% tampoc té normativa específica sobre el consum d'aliments.

Respecte als circuits de derivació el 50% té circuit de coordinació amb el Servei d'orientació de drogues (SOD). La majoria, al voltant d'un 86%, té circuits de derivació amb els altres serveis pròxims al centre educatiu i de barri (Serveis Socials, CAP, etc.).

En els plans d'acció tutorial, el 86% dels centres desenvolupen les accions proposades. Un dels punts més treballats dins el pla d'acció tutorial ha estat, fomentar que l'alumnat adopti una postura crítica davant certs consums poc saludables cada vegada més freqüents a la nostra societat (menjar ràpid, brioixeria indústria o begudes gasoses).

A més, els centres educatius desenvolupen accions que formen part de l'organització escolar, per exemple, el 50% promou l'obertura dels patis escolars els caps de setmana. En el camp de l'alimentació saludable, el 28% dels centres té bar, i el 21% té màquines d'expedició de begudes i aliments, i en tots els que en tenen està definit i limitat el que s'hi pot comprar. Una acció a destacar és que el 100% inclou menjar saludable en les festivitats del centre. De l'àmbit de la promoció de la salut sexual, només un dels centres facilita l'accés a preservatius a l'alumnat més gran del centre.

L'ASPB ofereix a tots els centres la participació al grup de treball '[Estratègies educatives per a l'assoliment d'una escola saludable. La proposta Fem Salut!](#)', que compta amb el suport de l'Institut de Ciències de l'Educació (Universitat de Barcelona), per facilitar l'intercanvi d'experiències i fomentar l'aprenentatge comú. De mitjana, 2 docents de cada centre participen dins del grup de formació continua. A més, un 40% dels centres van demanar assessorament tècnic a les professionals de l'ASPB, tots ells van rebre resposta amb una satisfacció de 5 (valorada en una escala del 1 al 5). Destaquem la participació dels centres educatius en l'edició de contingut del butlletí '[Fem Salut! A les escoles](#)' que coordina l'ASPB, i que té una tirada de tres vegades durant el curs escolar. Finalment, l'ASPB compta amb grup de treball amb l'objectiu de vetllar per l'estratègia i afegir les millores necessàries pel creixement seu creixement..

Conclusions

S'observa una cobertura estable globalment als programes al llarg dels anys. Pel que fa als programes de primària, 'Creixem sans' ha disminuït lleugerament la cobertura, si bé "Creixem més sans" l'ha augmentada. A secundària, alguns programes han augmentat cobertures com el "Parlem-ne; no et tallis!" i el 'CANVIS', i s'han mantinguts estables els programes preventius del consum substàncies additives "Pase.bcn" i " Sobre canyes i petes". El programa 'CANVIS' continua sent el programa amb major cobertura, 36% de centres i 44% d'alumnat de 2n d'ESO de Barcelona.

Per territoris la cobertura és desigual, així els districtes de Ciutat Vella, Nou Barris i Horta-Guinardó destaquen amb altes cobertures i Sant Martí les més baixes (excepte per primària i el programa de salut sexual). Al analitzar per barris, s'observen cobertures molt més altes, tant a l'educació primària com a secundària, als barris prioritzats pel programa Barcelona Salut als Barris. Aquests barris són on s'han implementat la major part de les adaptacions que s'han fet dels programes a fi d'adequar-se millor als diversos contextos socioeconòmics i culturals.

El percentatge de retorn de l'enquesta de valoració dels programes per part del professorat és del 67% i es pot considerar com una bona taxa de resposta. La majoria del professorat que va respondre l'enquesta de valoració s'ha format als tallers oferts per l'ASPB, no obstant, cal destacar que al voltant del 20% del professorat ni ha fet la formació ni té experiència prèvia en la implementació dels programes.

Encara que es constata una incomplerta implementació dels programes a mesura que avança el nombre d'unitats, globalment, tant la percepció del professorat respecte a l'acceptació de les activitats per part de l'alumnat, com les valoracions vers els continguts del programa, tornen a rebre bones puntuacions i la gran majoria del professorat tornaria a implementar el programa.

Entre els aspectes millor valorats pel professorat, destaquen la correcta adequació a l'edat de la classe i les temàtiques, els exercicis de role-playing per part de l'alumnat i els materials proporcionats. Entre els aspectes menys valorats apareix els materials audiovisuals que reben crítiques a causa de la seva falta d'actualització. També es mencionen la gran quantitat d'informació i la densitat d'algunes unitats.

Recomanacions

Els programes de promoció de salut a l'escola han de contribuir a la millora de la salut de la població. En aquest sentit, és important la reducció de les desigualtats en salut de l'alumnat. A més de continuar treballant en estratègies per aconseguir una correcta adaptació dels programes als contextos barris més desfavorits, seria recomanable que la necessària actualització dels materials contemplés transversalment la perspectiva interseccional. Dins d'aquestes actualitzacions a més és important la incorporació de materials audiovisuals que tinguin en compte la diversitat de l'alumnat.

Respecte a la formació, seria recomanable valorar actuacions per millorar l'assistència a la formació prèvia a l'aplicació del programa amb una periodicitat mínima de 3 anys. També es necessari assegurar formació en perspectiva interseccional a mesura que aquesta es vagi incorporant als programes.

Per últim, s'ha de millorar i estendre la participació de l'alumnat en la valoració dels programes, ja que és l'alumnat qui rep la intervenció i només comptant amb ell serà possible una millora efectiva.

Annex 1

Centres escolars participants:

Agora, Alfageme, Amor de Dios, Anna Ravell, Antaviana, Antoni Brusi, Arc de Sant Martí, Arrels, Asunción de Nuestra Señora, Augusta, Baldiri Reixach, Barkeno, Bar-rufet, Bon Pastor, Brasil, Calderon de la Barca, Camí II, Carles I, Castro de la Peña, CEE Josep Pla, CEE Nen Déu, Ceip Milà i Fontanals, Ceip Sant Martí, Centre Educatiu Projecte, CEPA Oriol Martorell, Cervantes, Cintra, Claret, Concepcion Arenal, Cor de Maria-Sabastida, Eduard Marquina, EEE El Niu, El Clot, Els horts de la Verneda, Els Porxos, Esc. Prof. Salesiana, ESCOLA BOSC DE MONTJUIC, Escola de Bosc de Montjuïc, Escola del mar, Escola Pia de Sarrià-Calassanç, Escola Pia Sant Antoni, General Prim, Guinardó, Ignasi Iglesias, Immaculada Concepció, INS Anna Gironella de Mundet, INS Barcelona-Congrés, INS Bernat Metge, INS Consell de Cent, INS Dr. Puigvert, INS Emperador Carles, INS Ernest Lluch, INS Flos i Calcat, INS Francisco de Goya, INS Galileo Galilei, INS Jaume Balmes, INS Joan Boscà, INS Joan Brossa, INS Joan d'Àustria, INS Joan Salvat i Papasseit, INS Josep Pla, INS La Guineueta, INS L'Alzina, INS Les Corts, INS Lluís Domènech i Montaner, INS Lluís Vives, INS Manuel Carrasco i Formiguera, INS Milà i Fontanals, INS Miquel Tarradell, INS Montjuïc, INS Montserrat - C. Copèrnic, INS Narcís Monturiol C. Harmonia, INS Pablo R. Picasso, INS Pau Claris, INS Rambla Prim, INS Roger de Flor, INS Salvador Espriu, INS Sant Andreu, INS Vall d'Hebron, INS Viladomat, Institut escola Costa i Llobera, Institut Escola Turó Roquetes, Institut Quatre Cantons, IPSE, IPSI, Jaume Bofill - Escola Pia de Nostra Senyora, Jesús i Maria - Rbla. Caçador, Joaquim Ruyra, John Talabot, La Farigola del clot, La Merced, La Palmera, La Salle Bonanova, La Salle Comtal, La Salle Gràcia, La Salle Horta, La Sedeta, Laboure, Lleó XIII, Lyceé Français de Barcelone, Lys, Mare de Déu del Coll, Mare del Diví Pastor, Marillac - Patronato Social Escolar de Obreras, Marinada, Mediterrania, Merce Rodoreda, Mireia, Monlau, Montseny, Montserrat - C. Sant Crist, Orlandai, Pare Manyanet, Patufet, Pau Vila, Piaget, Proa, Prosperitat, Providencia del Corazón de Jesús, Ramon Llull, Regina Carmeli, Sagrada Família - C. Arquímedes, Sagrada Família - C. Comte d'Urgell, Sagrada Família-Horta, Sagrado Corazón - C. Lluís Borrassà, San Francisco, San Francisco Javier,

San Rafael, Sant Felip Neri, Sant Gabriel, Sant Josep, Sant Marc de Sarrià, Sant Medir, Sant Pere Claver, Sant Ramon Nonat, Sant Ramon Nonat-Sagrat Cor, Santa Caterina de Siena, Santa Teresa de Jesús - C. Llobregós, Santa Teresa de Lisieux, Santíssima Trinidad, Scuola Statale Italiana di Barcellona, SES Bosc de Montjuïc, SES Josep Comas i Solà, Shalom, Solc, Splai, Urgell, Valldaura, Vedruna, Vedruna Immaculada, Vedruna-Gràcia, Victor Catala, Virolai i Voramar.

C S B Consorci Sanitari
de Barcelona

Entorns

Connectem
f **t** **y** **i**n

www.aspb.cat